

69

16093

21669

MONASTIREA SINAI

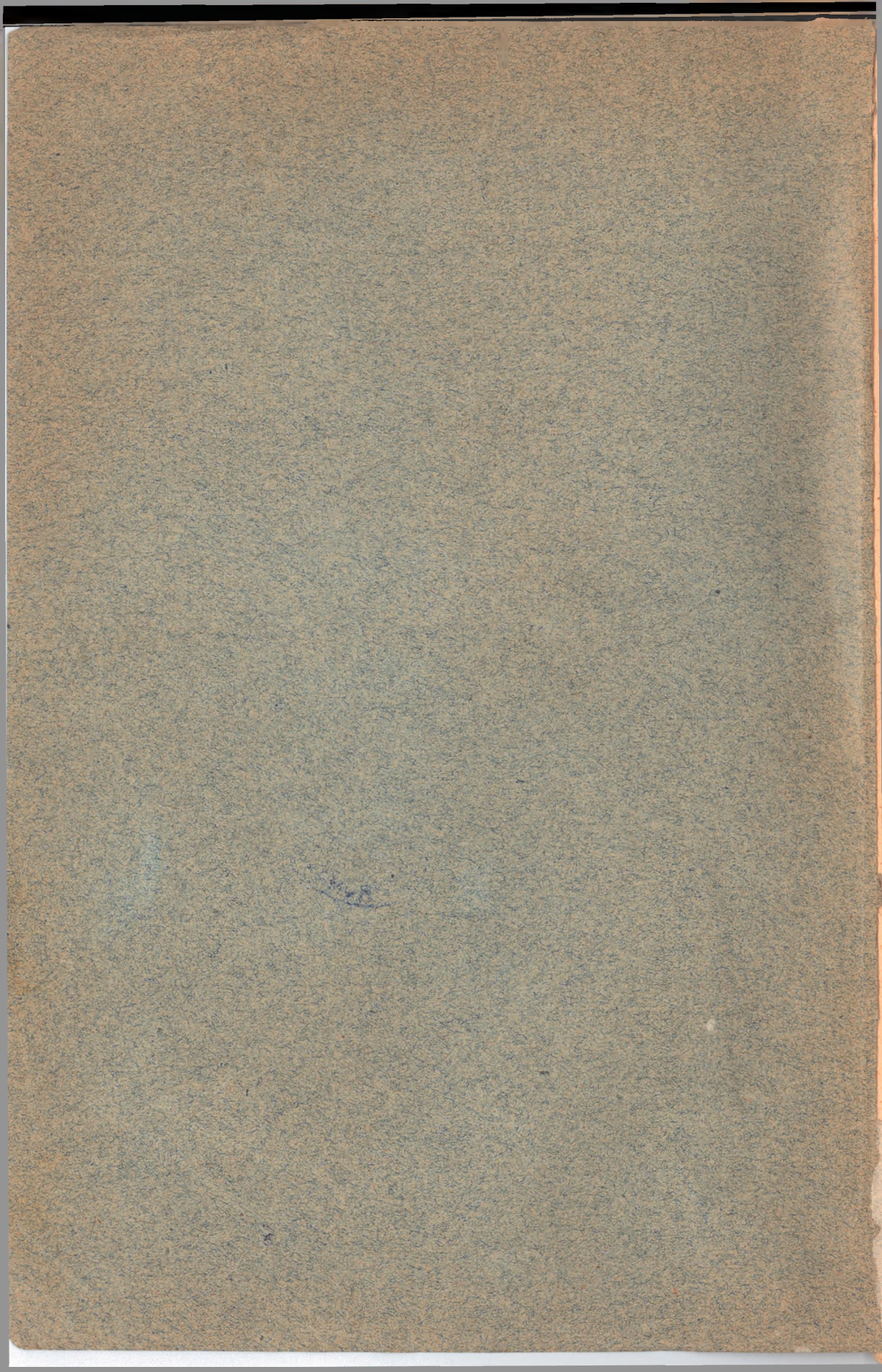

BUCURESCI
 TIPOGRAFIA GUTENBERG, JOSEPH GÖBL
 23, — STRADA DÔMNEI, — 23

B.U.G. III
 7924

DEPARTAMENTUL
 DE
 ACADÉMIA ROMÂNĂ

42447

15 AUGUST, 1695—1895

MONASTIREA SINAI

ANIVERSARE JUBILARĂ

MONASTIREA SINAJA

DIN CETATE

ANUL 1895, AUGUST 15

MONASTIREA SINAIA

(1695 — 1895)

SCHIȚA ISTORICA

DE

ARHIMANDRITUL NIFON

SUPERIORUL ACELEI SF. MONASTIRI

24669

366.014 · G

BUCURESCI

TIPOGRAFIA GUTENBERG, JOSEPH GÖBL

23, — STRADA DÓMNEI, — 23

1895

72.6(498-Sinia)

✓
7424

15 JUN. 2009

72.6(498-Sinia)
15 JUN 2009

I

Epoca anterioară zidirei Sf. Monastiri Sinaia.

Sinaia, acest loc desfătător, în care mii de vizitatori alerg din toate unghiurile țerei și chiar din străinătate, ca să admire frumusețile naturei, ce ochiul minunat întâmpină la fie-care pas, și să respire un aer curat și dătător de viață, era acum două sute și ceva de ani un loc sălbatic, o pustietate, un șir nesfârșit de păduri seculare care nu făcuse încă cunoștință cu toporul pădurarului, un culcuș al fiarelor sălbatice, loc de desfătare al urșilor, râșilor, căpriórelor și caprelor negre care se scoboraă adesea din sghiaburile colțurilor pleșuve în care 'și aveau culcușul, pentru a bea apa cea limpede și dătătoare de viață a izvoarelor sale din vale.

Drumul ce șerpuia pe valea Prahovei era rău, prăpăstios, presărat cu obstacole cu anevoe de învins; abia cu calul se putea sui și scoborî înguste poteci de plaiu croite peste delurile și văile ce întâmpina călătorul care era nevoit să treacă pe acolo peste granița la Brașov; acest călător îndrăzneț era nevoit să 'și facă testamentul mai înainte de a face această călătorie care acum se face atât de comod și atât de lesnicios în câte-va ore, căci era silit să înfrunte în

decurs de cel puțin trei zile, la fie-care pas, obstacolele cele mai grele, pericolele cele mai mari.

Cu toate acestea, cu totă sălbăticia locului, cu totă desimea pădurei și cu totă greutatea drumului, aceste locuri nu erau cu totul pustii, cu totul abandonate fiarelor sălbatice, cu totul lipsite de fința omului. Din contra, părțile cele mai sălbatice, colțurile cele mai prăpăstioase, golurile de d'asupra pădurilor de unde vegetația copacilor încetează de a mai avea fință, partea cea pietrăasă a munților, era locuită de un număr mic de oameni, de sihaștri și de călugări pustnici. Acești apostoli ai răbdării și ai abnegațiunii creștine se suise până între sghiaburile golașe ale colțurilor Bucegilor, pentru a găsi repaosul absolut, loc priincios pentru contemplațiune, meditațiune și traiu trudit, dar lipsit de cea mai mică umbră de ispită.

Încă din secolul al XV-lea se găsesc urme că mulți părinți călugărași au fugit în diferite timpuri de contactul cu oamenii și au preferat mai bine contactul cu fiarele sălbatice. Români Ardeleni din satele vecine cu granița Predealului, și mai cu seamă mocani și ciobani de oi, care din mica lor copilarie au fost deprinși cu singurătatea și cu golurile munților, pe unde și pășeau vitele, au dat contingentul cel mai numeros pentru recrutarea acestor sihaștri.

Toate peșterile de sub ptele golurilor și toate adăpostirile firești croite de capriciul naturei, pe la răstocel munților, erau locuite de câte un sihastru singuratic, care trăia cum da D-zeu și se hrănea ca și fiarele, mai mult cu rădăcini și erburile sălbatice. Pe lângă acești pustnici mai locuiau ceva mai în vale, pe culmele ce domina drumul mare, pe micile platouri din capetul imenselor păduri un alt soi de călugări, mai puțin sihaștri, și mai comunicativi cu oamenii, așa șișii chiliarhi, care aveau câte o chiliuță clădită într'un mod foarte rudimentar pe sub umbra copacilor seculari din marginea pădurei, care trăiau nu în comunitate, nu grupați

la un loc, nu ducând viața de chinovie, ci tot risipiți peste totă întinderea pădurei, tot izolați și tot îndepărtați de om și de omenire, dar în mai des contact unii cu alți.

Acești părinți călugărași erau nicidecum adevărate providențe pentru călătorul rătăcit, pentru drumețul în primejdie, pentru nenorocitul atins de degetul lui D-zeu. Mulți, foarte mulți trecători au datorat viața lor, scăpată de cele mai grósnice primejdii, acestor providențiali salvatori.

Cum spusei, viața monacală în aceste locuri pădite de D-zeu datează de mult, se pierde în negura timpurilor, își are obârșia pöte chiar de la începutul creștinismului, și are o cauză prea firescă și prea bine cuvântată: valea cea ades bântuită de invații, năvăliri de sêlbatici și dese pribegii, era un loc prea expus smăcinărilor și prigonirilor și prea puțin apt pentru viața de sihăstrie, pentru traiul izolat și contemplativ.

Viața de obște, viața de monastire, viața monahală propriu zisă, în aceste locuri a început numai de la finele secolului al XVII-lea după o existență de mai multe secole a vieței de sihăstrie și chiliarhie.

Sânta monastire Sinaia s'a zidit la anul 1695, de marele spătar Michail Cantacuzino, fiul Postelnicului Constantin Cantacuzino, și al soției lui Domnița Elena, fiica lui Șerban Basarab voevod. Cu toate acestea, datele istorice de care dispunem relativ la începutul vieței monahale în munții Bucegi, cum și cele despre fondarea monastirei Sinaia, ne autorisă să ne urcăm pe treptele timpului până pe la finele secolului al 15-lea.

Mai 'nainte de epoca spătarului Michail Cantacuzino, muntele pe care se găsește zidită monastirea se numea «*Molomoș*» mai târziu priimi denumirea de «*Furnica*» după numele ce purtau vîrfurile care 'l domina.

Probele istorice despre care vorbirăm, ne dovedesce pe deplin, cum că: cu mult timp înainte de zidirea monas-

tirei Sinaia, se aflău călugări trăind prin părțile locului, pustiu pe acele vremuri.

Ast-fel, Schitul numit Sântul Nicolae, care se găsea zidit pe piciorul muntelui «*Molomoș*», ¹⁾ în anul 1581, 'i se face danie doue vaduri de mără de către Domnitorul Mihnea Voivod. Iar la anul 1626 se confirmă schitului alte dani, de către Ion Alexandru, fiul lui Radu Voivod.

Acastă bisericuță numită Sf. Nicolae care a fost clădită pe platoul de d'asupra cazarmei de vânători, unde fac ađi soldații exercițiu, a fost ridicată din timpuri imemorabile din bârne de lemn de către călugării chiliarhi, și după aceea fu reconstruită pe la începutul secolului al XVI-lea de către unul Nicolae Grozea supranumit hoțul, locuitor din Breaza, care după ce a trăit o viață întrégă prin munți și păduri, haiducind la drumul mare cu o cėtă de douispre-dece inși, apoi la bătrînețe, dobëndind ertare de la Domn, s'a retras în aceste locuri, a reconstruit biserica tot de lemn, dar mai solid și apoi s'a călugărit și el și 'și-a sfârșit viața în sihăstrie.

Astă-đi această biserică nu mai are ființă, timpul care distruge tot, nimicesce tot, șterge tot; a șters'o și pe ea de pe fața pământului și a nimic'it'o ast-fel în cât n'a mai rămas din ea nici o urmă. Abia se găsesce drept amintire o cruce de piatră care a fost împlântată după dărîmarea sa în locul unde se găsisse mai 'nainte altarul; pe dēnsa este săpat întreg istoricul clădirei și dărîmării acestui locaș dispărut; or'i-cine o pōte vedea și ađi la o parte a platoului de exercițiu.

Modul de viețuire al monachilor din schitu «Sântul Nicolae» sau «*Molomoș*» era cu totul pusnicesc; șese đile ei trăiau risipiți prin văile sēlbatice ale munților, și numai Sâmbătă sēra se adunau în schit, la rugăciunea comună, și

1) Platoul de la cruce, ceva mai sus de casarma batalionului de vânători.

petreceau în deobște până Luni dimineața, când, din nou, fie-care din ei apuca drumul pustiei.

Localitatea numită «Sânta Ana», pozițiune pitorească, vizitată adî atît de mult de către publicul Sinait, este o veche casă de rugăciune a unui pustnic din secolul al 16-lea.

II

Epoca marelui Spătar Michail Cantacuzino.

Marele Spătar Michail Cantacuzino, boer de bun nēm, om religios și cu frica lui D-zeu, perdu într'un mod tragic pe părintele său postelnicul Constantin, în ziua de 20 Decembre 1663, care muri sugrumat din ordinul lui Grigore Vodă Ghica în beciurile monastirei Snagovu. Acastă mörte violentă amări foarte mult pe spătaru și 'l făcu, de și era încă tînăr, să părăsescă Tergoviștea și tôte splendorile ei, să renunțe la gradul de spătar ce avea în armată și să se retragă împreună cu frații lor la moșia lor Filipescii din județul Prahova, împrejurul mamei lor Domnița Ileana, și a-și consacra tot timpul numai pentru a îndulci trăiul și a micșora marea durere în care se găsea adîncită bătrîna domnița de la mörtea tragică a soțului său. Acastă retragere dură cît dură și prima domnie a lui Grigorie Ghica.

Din nenorocire animositatea luptelor politice nu 'l lăsară să stea multă vreme linisciți și nesupărători nimului într'acastă viață de retragere și absolut neamestec în treburile publice, ci 'i scöse din nou la ivelă și din nou îi vârî în focul frămîntărilor și al împierecherilor. Grigorie Ghica venind pentru a doua oară pe tron în anul 1672 și aflînd că în lipsa sa tinerii Cantacuzinesci aũ prigonit în modul cel mai cumplit pe partizanii săi, compărtași la uciderea tatălui lor, că aũ rēsbunat pe cāt aũ putut mörtea tatălui

lor, și au făcut tot ce le-a stat în putință ca el să nu mă-
recapete din nou tronul, s'a hotărât a ucide și pe fiu precum
a ucis și pe tată, și a trimis o ceta de panduri cu un vataf
în frunte ca să pună mâna pe ei și să 'i aducă la Tergo-
viște vii sau morți.

Din norocire pentru ei: aveai la palat amici prea de-
votați și prea bine inițiați, și 'i vesti din vreme ca să ia
măsură de adăpostire mai înainte de a sosi pandurii.

Toți frații Cantacuzinesci se risipiră ca puii de potâr-
niche în toate părțile, și apucară: unii spre Moldova, alții
spre Bucuresci, alții spre Câmpulung prin potecele mun-
ților ce domina Tergoviștea și alții spre Oltenia prin imensa
pădure a Vlăsiei care tăia ca un lanț neîntrerupt Valahia
în două de la răsărit spre apus chiar pe la mijloc.

Spătarul Michai Cantacuzino apucă pe drumul Domnișorilor
în sus spre Câmpina, ca de acolo să trecă peste munți spre
Brașov, de unde putea să meargă ori unde fără să mai aibă grije
de nimic. Drumul său era cel mai scurt dar și cel mai pri-
mejdios și mai presărat cu miș de obstacole; mergerea pe
el nu se putea face de cât la pas tot suind și scoborând;
graba constituia o primejdie de moarte. Din nenorocire
pentru el poterași, după ce ajunseră la Filipesci și nu găsiră
pe nimeni fără numai pe bătrîna postelnicésă, neavînd nici
un ordin de urmare în contră-i o lăsă în pace, și nesciind calea,
ce au apucat fugarii, o luară într'o dora spre munți pe
drumul Domnișorilor și dănd de urmele calului lui întipărite
pe pămînt umed, căci ploase de curînd, se apucară să ur-
mărescă cu stăruință pe spătarul Michai!

Drumul era anevoios și pentru el și pentru dîșii, dar
pentru el era mai greu, căci încăleca un cal arăbesc neo-
bicînit cu munții, pe cînd pandurii încălecau pe cai mărungi
de munte deprinși cu strapașurile și ostenelele. Dintr'acastă
causă spătarul perdea din minut în minut avantajele ce
avea asupra urmărilor săi, distanța dintre ei se scădea,

urmăritorii îl sosea din urmă și ostenela zdrobitoare îl prigonea pe fie-ce minut cu o gróznică cumpliciune. În această tristă stare ajunsese el în smârcurile dintre valea Molomoțului și valea Peleşului. Veđend ca calul seú numai putea face un pas, el îl lăsă să pască în valea Prahovei și sui cum putu cósta Molomoțului, așa din întâmplare și pe apucate, și se vîrî în hățișii de sălcii mari și dese ca o pădure care umbrea un mic isvoraș ce țignea dintr'un mal pe sub sălcii, forma ceva mai jos un băltac mocirlos și apoi se scurgea pe o cóstă repede în albia Peleşului. În acel smîrc, în acel băltac, în acel hățiș se vîrî tărându-se pe brânci Michai Cantacuzino, și ajungend acolo căđu la pământ cu totul istovit pe un loc uscat, și din întâmplare dădu de isvor, a căruí apă bună și rēcoritoare îi mai potoli sbuciumările inimei și îi mai reanimă puterile.

— Maica Domului cea Sfintă și puternică, țise el în sine, ingenunchind și ridicând ochii spre cer, ajută-mē să scap de această primejdie, și mē jur că chiar într'acest loc voiú ridica ție o monastire mândră și frumos înzestrată, în care țeciuri de călugărași să slăvescă în veci sânt numele tēu.

Se vede că Maica Domnului îl auđi, căci chiar în acel minut veđu printre burieni și sălcii o potecă care suia în sus spre bungetul de pădure. El, recăpătând puteri noi, se avîntă pe acea potecă, merse mult pe dēnsa, și... se vede că dădu peste o chilie de călugăr, căci peste douē țile fu în Brașov, unde se întēlni cu banul Mareș și logofătul Radu Crețulescu, partisanii familiei sale, și împreună cu ei se duse la Constantinopole, unde după ce mai păți multe și grele încercări, reuși a sui pe tron pe fratele seú cel mai mare, pe Șerban Cantacuzino, eveniment care avu loc în anul 1679.

Pandurii care'l urmărise, dând de cal, nu mai putură să urmărescă după urme pe fugarul ce prigonea, ci după ce mai căutară încóce și în colo în zadar cât-va timp, se reîntorseră la Tērgoviște fără de ispravă.

III

Clădirea Sfintei Monastiri.

După ce se linisciră lucrurile în țară și în sînul familiei sale, vedînd pe fratele său suit pe tron, spătarul Michail Cantacuzino care nu urmărea nici mărirea, nici ambiționa deșertăciunea, ci numai fapta cea bună și gloria neperitoare a omului ce face fapte mari și de bine obștesc, după ce termină, înzestră domnesce și inaugură biserica și spitalul Colțea, își aduse aminte și de jurămîntul făcut într'un moment de suprem pericol, și se hotărî a'l aduce la îndeplinire fără de întârziere.

Hotărîrea era lesne de luat, dar fapta era greu de executat, pentru că iocul ales era pe atunci foarte singuratic, o pustietate înconjurată de prăpăstii, prin urmare trebuia multă chibzuială, multă cumpenire și multe cercări de făcut pentru ca sf. locaș proiectat să pătă fi executat fără multă greutate într'un loc așa de sîlbatec, și părinții călugărași ce se vor adăposti în el să pătă a'și vedea de rugăciune și de ascultarea liniscită, în siguranță și adăpostiți de atacurile și prigonirile mulțimilor de bande de tâlhari Săcuți, care treceau granița, se adăpoteau în șghiaburile munților din vecinătate și bîntuiau cu crușime împrejurimele.

O singură localitate se asemăna până la ore-care punct cu acest loc sîlbatec: istmul de Suez cu munții lui sîlbateci care se țineau lanț cu cei din Arabia septentrională numită «*Arabia pietrósă*»: pe care sunt clădite faimósele monastiri *Sinaia* și *Railh*. Aceste monastiri sunt înconjurate de locuri tot atît de sîlbatece, sunt asemeni bîntuite de incursiunea a o mulțime de cete de făcători de rele: Beduinii și Thuareghii, și cu tóte acestea au fost clădite puternice și majestóse pe vîrfuri pleșiuve de munți, erau populate de o mulțime de călu-

gări și aveau o existență de mai multe secole, fără ca nici una din nenumăratele cete de bandiți ce furnicau ziua și noaptea în jurul lor, să le calce și să le nimicescă, ori să facă cel mai mic rău vre-unui pelerin ce venea să se închine într'aceste sfinte locașuri. A merge să vadă acele locuri și acele locașuri și apoi a clădi în cunoștință de cauză, iată cea din urmă și cea mai nestrămutată hotărîre ce luă spătarul Michail Contacuzino.

De îndată ce luă această hotărîre, fratele lui Vodă demisionă din funcțiunile ce ocupa, luă cu sine bani mulți, pe muma sa Ileana și pe sora sa Stana, și plecă împreună cu ele spre pămîntul făgăduinței ce urmărea. După ce vizită Palestina și se închină cu evlavie și smerenie *Sfintelor locuri* ilustrate prin viața, mărta și învierea Domnului nostru Iisus Hristos, și după ce petrecu prin acele locuri aproape un an, în anul 1681 se duse ca să viziteze și muntele Horeb pe care, a primit marele profet Moise de la D-zeu «*Tablele legii*», precum și monastirile clădite pe cîstele acestui loc prăpăstios. Dintre toate monastirile, schiturile și casele de rugăciune clădite pe colțurile cele petroșe ale acestui munte, lui îi plăcu mai mult monastirea *Sinaî*; pentru aceea luă hotărîrea d'a face sfîntul locașiu ce proiectase pe cât se pôte de asemănat cu cea lavră, în proporțiunii însă mai modeste și mai potrivite cu lărgimea localității, ba încă se hotărî să-i dea chiar numele; căci Molomoșul nu era un nume potrivit cu o chinovie pentru călugări; după aceea se înturnă fără zăbavă în țeră și se apucă de lucru. Astfel dar, împrejurărilor acestora și rāvnei cei nemărginite a spătarului de a face cât mai multe fapte bune și de folos obștesc, se datoréză fondarea *monastirei Sinaia*, pe apa Prahovei, la pustia Bucegilor.

Lucrarea fu cât se pôte de grea, căci locul era foarte sêlbatec și obstacolele ce o înconjurău prea anevoioșe transportului ômenilor și materialelor; cu toate acestea cu

timp, cu bani, cu brațe multe și cu o sfortare de voință neștrămutată și osîrdie mare, toate se făcură bine și cu șiart. Piatra, varul, lemnul de brad și varul se găsiră în localitate cu îndestulare; se deschise în munții Pietrei Arse cariere de piatră, se extrase din colțurile Furniceii piatră de var de o calitate superioară și se făcură chiar la loc sub stînci varnițe de stins piatra, se tăiară copaci de brad din pădurea cea seculară ce împodobeia Molomoșul, dar numai cu atît nu se pôte face o clădire măreață care să rivalizeze cu Sinaia din Arabia; mai trebuia încă mult material pentru a fi terminată biserica și cetatea ce o înconjura; mai ales cărămidă pentru bolți, grinzi de stejar pentru clopotniță, uși și ferestre de fier, lucrări de lăcătușerie, cruci, clopote și o mulțime de accesorii mari și mici, toate aceste materialuri grele și voluminoase fură transportate pe cai peste vestitele Orășii, ale căror prăpăstii erau îngrozitoare, și apoi suite sus d'asupra Molomoșului. Cărămida fu făcută la Bréza, adusă cu carele pînă la Posada și apoi așezată în coșuri pe cai și dusă peste munți mai departe. Asemeni și grinzile de stejar erau fasonate în pădurile Filipescilor sau Măgurenilor, aduse în care pînă la Posada și apoi legate de tînjale, trase de șiruri multe de boi și duse pînă pe Molomoș. Ce nu face omul pentru o idee, mai cu sîmă cînd acea idee e făcătoare de bine?

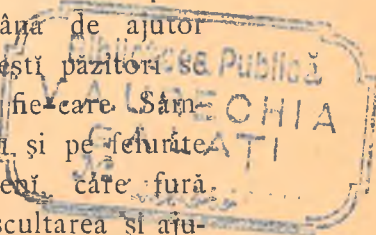
Acest Sf. locaș început pe la anul 1690 fu terminat împreună cu chiliile ce-l înconjura în formă de cetate, astfel cum se vede pînă în ziua de azi, pe la mijlocul verei anului 1695, și în ziua de 15 August același an fu inaugurată, adică sfințită, târnosită.

Serbarea sfințirei fu dintre cele mai mărețe, luă parte la dîsele, cu totă greutatea drumului, o mulțime mare de credincioși din toate părțile, mai cu sîmă din valea Prahovei, din Ploesci și chiar din Brașov, veni chiar Domnitorul Constantin Brîncovenu care era vîr bun despre mamă cu cti-

torul, împreună cu totă curtea sa, mitropolitul împreună cu un mare număr de clericî și mulți boeri din toate treptele și rangurile. Ea ținu trei zile în laude, cântări și ospete îmbelșugate, și toți căți luară parte la dînsa se minunară de frumusețea locului, curățenia aerului și bunătatea apei.

De îndată ce începu clădirea, mulți dintre călugării risipiți prin munți se adunară în jurul locașului în construcție și dădură mână de ajutor care cum putură la clădirea sa, iar după ce se termină și se împodobi frumos, cei mai mulți din ei părăsiră pustia și veniră să se stabilească în monastire, să ocupe chiliele sale și să îmbrățișeze viața de obște adoptată în toate chinoviele din țară. Pentru paza și buna petrecere a acestor sfinți călugărași, Spătarul Michail Cantacuzino dobîndi pentru satul Trăistenii situat pe apa Doftana aproape în paralel cu Sinaia, care e despărțit de ea numai cu muntele Cumpătul și Pieptul văii rele, o mulțime de privilegii și de scutiri, și îi însărcină cu paza sf. locaș. Un număr ore-care de Trăistănenii stau nelipsit în dependențele monastirei ca să apere pe călugări la orî-ce nevoe și să le dea mîna de ajutor la trebuințele vieții în timpuri liniscite; acești pazitori schimbau, se premeneau în număr egal în fiecare săptămînă; pe lîngă ei mai tocmai pe ban și pe scutiri un mare număr de străini Ungureni, care fură însărcinați iarăși cu paza monastirei și cu ascultarea și ajutarea părinților călugărași. Când primejdia era mai mare, cînd se întempla ca o cîetă prea numerosă să se încerce a ataca monastirea, atunci strēja care sta ziua și noptea în foisorul clopotniței, aprindea un șomoiag de fin care era înfapt într'o prăjină lungă d'asupra clopotniței. Acesta era un semnal pe care cum îl vedea ciobanii de la stîna după Pieptul văii rele, sau Trăistănenii care făceau strēja în locul lor în timpul iernei, aprindeau și ei un smotog de fin și acel semnal se vedea chiar din Trăistenii.

Cum vedea acel semn, tot satul se punea în picioare,

toți oamenii valizi săreau pe cai, și în mai puțin de șese ore erau pe platoul monastirei, armați până în dinți și gata de a 'și primejdui viața pentru apărarea părinților călugărași. Până la sosirea lor garda permanentă, călugării din cetate și zidurile cele grose cu grose porți puteau să reziste fără teamă orî-cărui atac.

Cu chipul acesta Spătarul Cantacuzino, executând în tocmai alcătuirea adoptată în Sinaia din Arabia, reuși a pune pe părinții călugărași la adăpostul năvălirilor cetelor de hoți, ba încă sili pe toți acești făcători de rele să 'și ia lumea în cap și să fugă departe de această localitate care, încetul cu încetul, deveni mai puțin sălbatică, mai puțin pustie, mai puțin cuib de fiare sălbatică. De aci încolo începe pentru această localitate o altă viață, o altă ființă, o altă existență.

Cu finele secolului al XVII-lea, adică cu anul 1695, călugăria din muntele Molomoș termină cu viața sa legendară, cu existența sa precară, cu traiul său nomad, și dobândi un statut civil legiuit și regulat, începu să aibă o viață istorică, începu existența Monastirei Sinaia. De la această dată, putem avea date istorice exacte, putem urmări cu regularitate și precisiune toate peripețiile existenței sale, putem ști într'un mod precis toate fazele prin care a trecut. De aci încolo putem cunoaște toate condițiunile de existență și toate evoluțiunile de dezvoltare și progres făcute de această instituțiune religioasă română.

Cu începerea anului 1696, monastirea începu a se popula într'un chip mai repede și mai numeros; mai toți călugării din văile pustii ale muntelui Bucegi, începură a se aduna în monastirea spătarului Michail Cantacuzino; pe lângă ei se adăose un mare număr de ciobani și mocani din Săcele și alte sate Românesce din Ardeal, care împinși de evlavie, lăsară turmele de oi spre a urma pe păstorul Hristos, și cu totul

la o laltă începură a duce o viață comună sub toate regulele monacale.

Numărul acestor călugări a variat în tot-d'a-una după împrejurările timpului și a fazelor prin care a trecut monastirea. Ast-fel: în vremuri de linisce în Țeră, se găsiu adunați la Sinaia până la 70—80 călugări, în timpuri de răsmirițe, însă, numărul lor scădea în mod simțitor, căci mulți din ei, fugind din fața invaziunilor barbare, nu se mai întorceu la chiliile lor nici după restabilirea păcei, ci rămăneau prin alte monastiri ale Țerei care erau mai puțin espuse.

IV

Organisarea monastirei Sinaia.

Spătarul Mihail Cantacuzino după ce clădi cu multă chel-tuială această monastire și o înzestră domnesce cu odore de mare preț, se îngriji și de întreținerea și bunul traiu al părinților călugărași, precum și de menirea ce trebuia și era nevoit să aibă un locaș D-đeesc într'un loc atât de pustiū, care trebuia să fie adăpostul și asilul tuturor drumeților și nenorociților care băteau la porța sa, și se grăbi a dărui monastirei moși mari și bogate și a obține de la Domnitor privilegiu și daniș de multe feluri, și pentru ca să nu încapă la mijloc între familie, guvern și monastire, nici o dihonie sau neînțelegere, și pentru ca stariții după vremuri să nu se abată de la îndeplinirea voinței sale, alcătui un act de fundațiune pe care îl reproducem mai jos, pentru a se cunósce mai de aproape dispozițiile fericitului ctitor pentru sfânta monastire Sinaia. Iată conținutul său :

«Marele și prea Inaltul Dumneđeū, Cel în Troiță slăvit, Cel fără de început, și necuprins, Cel minunat întru lucruri și înfricoșat întru putere, isvorul darurilor cel neîncetat, adîncimea iubirei de ómeni cea nedeșertată, comóra bunătăților cea nefurată, de la care totă

darea cea bună și tot darul desăvârșit pogoră, Domnul Domnilor, prin carele împărătesc Impărații și Domniî stăpânesc pământul, Cel ce însu-și este bunătatea, și însu-și înțelepciunea și însu-și puterea. Cu a sa nemărginită iubire de omeni, în multe chipuri milostivindu-se, și întru milă cercetând mântuirea neamului omenesc, și multe și ne-numerate mijloce ne-a arătat, și noi spre lucrarea faptelor celor bune și mântuitoare de suflet, și pre toți 'i îndemnă și făgăduesce mântuință, celor ce vor vrea să o moștenescă pre dânsa, și multă și mare cinste a aflat toate faptele cele bune lângă cerescul Dumneșeu și Stăpân. Că pre lucrătorii lor, (adică ai faptelor celor bune) 'i primesce cu dânsul și le făgăduesce lor răsplătire vecnică; iar osebit mai înaltă și mai pre sus este milostenia, că multe-î sunt darurile, prea puternică 'i este puterea și mare 'i sunt săvârșirile, dupre cum în scripturile cele sante și Dumneșeesci, întru cuvintele și prorociile ale cuvântătorilor de Dumneșeu proroci, și întru învățăturile cele date de Dumneșeu prin purtătorii de Duhul Sânt Apostoli, și întru Dumneșeescile cărți ale purtătorilor de Dumneșeu părinți se vestese. Pentru că milostenia acêsta a rugat pe A-tot-șitorul Dumneșeu, și l'a îndemnat cu pornire spre milostivire pentru noi cei căduți pentru ne ascultare. Ci dar de vreme ce milostivirea răsbate tăria cerurilor, și răsbesce de ajunge tocmai la tronul mărireî lui Dumneșeu. Milostenia cu care se hrănesce lipsiții și străinii, care însu-și aceia se face povăță celor ce o lucrăză, și duce tocmai la ceruri înaintea lui Dumneșeu. Milostivenia deslégă legăturile păcatelor, și gonesce întunerecul, stinge matca focului și învrednicesce pe cei ce o fac pre dânsa de se asemănă cu Dumneșeu, pentru că dice Christos: «faceți-vă asemenea părintelui vostru cel ceresc».

«După cum acêsta o dice și cel cu gura de aur, Sf. Ión, la cuvântul ce face pentru milostenie, și iară-și la același cuvânt al milosteniei dice: Sf. Ión Zlataust la etică, că dice Dumneșeu; că poți și fără de milostenie să te încununezi, ci dar, vroiți să-ți fiu dator ca să dobândesci și mai mare plată, și cu îndrăsnire să fie încununarea ta, că tinđ mâna mea și 'mî este drag să iaș hrană de la tine și nu'mî este rușine a dice: «că am fost flămând și m'a-ți hrănit, sau setos și m'a-ți adăpat, sau bolnav și m'a-ți căutat, ci, îmi pare bine pentru aceste bunătăți, ca să fiți și voi moșteni împărăției cerurilor».

«Acest fel de daruri, și atâta de mare putere are milostenia și iubirea de străini. Cum nu și mai mult trebuie a fi cinstită pentru că în legea cea scrisă de Dumneșeu porunca de a două și ase-

menea celei ânteiu și mare, care ȃice: «Să iubesci pre de apröpele t6u ca însu-ți pre tine, și ac6stă poruncă prin milostenie se să-v6rșesce, și întru d6nsa se arată, precum și prorocul Isai6a ȃice: «pe nemernicii cei fără de casă primesce'i în casa ta». Acestea dar, și altele asemenea, Dumne6e6u ca un iubitor de ömeni, prin Săntelescriptur6i arătându-ne.

«Și e6u robul lui Dumne6e6u, cel mai mic Michail Cantacuzin, am luat pe Dumne6e6u întru ajutor, și din tötă virtutea, și din tötă inima, și cu tot sufletul, și cât ne-au fost putința nevoindu-m6e, nu din ce-va al me6u, ci din cele se m'a miluit iar prea bunul Dumne6e6u și Stăpân:

«Am zidit din temelie și am înălțat un Schitișor numindu-se «Sinaia» dup6e asem6narea «Sinaei» cei mari, întru slava și lauda lui Dumne6e6u, și întru cinstea Adormirei Stăpănei n6stre Maicei Sănt6iei Sale, pe apa Prahovei, la pustie, subt muntele Buceciului. Unde mai înainte zidirei aceștia se afla sichastri, acolo la pustia ac6sta, și ne put6end trăi de tâlhar6i, de vreme ce pe acele vremuri lăcașurile tâlharilor mai osebit din alte locur6i acolo le era. A fi zidirea ac6sta sichastrilor acelora și altora după d6nșii umbrire și liman de odihnă și de adăpostire, ca să se jertf6escă Mielușelul lui Dumne6e6u cel curat, acolo la acel loc, unde fusese cuibul și lăcașul tâlharilor mai 'nainte, și spre mai adevărată pază a sichastrilor acelora, ce pururea iubesc pustia; Am făcut și chili6ere cu zidur6i împrejur, pentru a lor odihnă și pază.

«Av6end acest obicei6u ei între d6nșii de obște uni6i a locui prin pădur6i, în pustie afară, alții în monastire spre pază și poslușania Schitului. Cu acei de prin pădur6i să vie să și ia hrana lor din locașul acest Dumne6eesc, ce s'au făcut, rânduindu-se și obicei6ul monastirei aceștia sichăstreșce. Peste tot anul a nu mânca dulce, av6end deslegare numai la prasnicele cele împ6erătesci, și ale sfinților celor mari, și Sămbetele, și Duminicile, iar cei ce locuesc în pustie, în viața lor sunt tot în post. Și când se va înt6empla a muri starișul care va fi, altul din str6eini să nu se pue, fără de cât din obște, din cei din monăști6oră, pre care 'l va arăta Dumne6e6u, ca să'l afle sorșul, de a fi vrednic, și ac6sta a se păzi tot așa, s'au făcut și blestem, după cum arată chrisovul prea fericitului Papei și Patriarch al Alexandriei, Kir Samuil, și al prea fericitului Patriarch al Ierusalimului, Kir Krisant.

«Și când va fi ac6stă înt6emplare a morței, să se facă știre și Epiropului santei Monăștir6i Trisfetitelor, unde este făcut și spitalul

cu săraci, care și această Sântă Monastire și spitalul, din Dumnezească pronie, cu mila și cu darul Sântiei Sale cel mare, iară-și noi le-am făcut. Unde dar, până nu se va face știre la numita și disa S-ta Monastire acesta de sus a noastră, să stea jos lucrul, nici de cum hotărîre pentru a se pune stariț în locu'i altul, să nu se pótă face. Și la luatul samei starițului și la ale schitului ce vor fi, pentru ca să nu pótă alții a intra streini, am rënduit canonesce, și am hotărît să fie purtător de grije Epitropul Sfintei Monastiri «Colței» sē ia sama. De vreme ce pe amândouē aceste case Dumnezeesci, pre noi ne-au învrednicit Dumnedeu de le-am făcut.

«Făcēndu-se douē catastise, unul să rēmāe la Schit iscălit, și altul să'l aducă la Sânta Monastire «Colța» și această orēnduială tot-d'ă-una să se păzescă, și orēnduiala ce-am făcut'o și am orēnduit'o de la S-ta Monastire «Colța» a noastră, să aibă tot-d'ă-una a lua starițul, să le fie de chivernisělă, și la neputințele părinților Călugărași, de vreme ce starea Schitului este sichăstresce, fiind zidită la loc greu și de pustie. Dar să fie sub datorie și călugărașii cu Starițul dinpreună, atât cei din lăuntru din schit, cum și cei dupre afară, din pustie, a se ruga Domnului Christos necurmat, pentru bună starea blagorodnicilor Domni și a Mitropoliților ai scaunului Țerei aceștia, și pentru totă țera acesta, și pentru ertarea păcatelor ctitorilor, atât acelor rēposați, cât și a celor vii. și pentru tot neamul și cel de aprōpe și cel de departe, și pentru toții făcătorii de bine ai Monastirei, rugāndu-mē și eu plecatul sluga Mărielor Vōstre de obște la toți luminații Domni, și pe câți va mai rëndui Dumnedeu, a fi Domni și stăpānitori țerei aceștia. Ca pentru dragostea prea cinstitei și slăvitei Maicei lui Dumnedeu, întru a căruia nume se cintește acest locaș Dumnezeesc. Ca cu stăpānescă milă să'l umbrēcă și să'l păzescă sub Domnescul acoperāmēt, pentru ca să aveți și Măriilor Vōstre vecinică pomenire, și darul Maicei lui Dumnedeu, Amin.

«Și acest aședāmēt și această orēnduială să stea și să se păzescă ne clătītă în vecinică pomenire».

Din conținutul acestui aședāmēt reiese că fondatorul a alipit această monastire în tot ce privesce controlul, luarea socotelilor și administrarea sa, de monastirea Colții din București, pentru ca epitropii sēi după timpuri să fie cu neadormire asupra buneii stări și buneii chiverniseli a mo-

nastirei, dar a hotărît ca veniturile monastirei să fie administrate de către stariți, și cheltuite pentru îngrijirea părinților călugărași, într'un mod cu totul deosebit de veniturile monastirei și spitalului Colțea, ba încă a mai hotărît ca la cas de neajungere, starițul să mai ia de la acea sf. monastire tot ce le trebuie pentru *ca să fie de chivernisală și la neputințele părinților călugărași, de vreme ce starea schitului este sîchăstrăscă, fiind zidit la loc greu și de pustie.*

Intr'același timp, pe cînd acorda monastirei și călugărașilor drepturi și privilegiuri, tot prin același act de fundațiune, spătarul Michail Cantacuzino, care era unul din membrii influenți și culți ai societății române din secolul al XVII-lea, n'a neglijat, d'a crea și datoriile pentru stariți și călugări, precum și d'ale prescrie și atribuțiuni. Ast-fel s'a gândit la îndatoririle curat sociale ce trebuia să exercite conductorii și slujitorii acestui sfânt stabiliment, și le-a combinat ast-fel ca să nu se creeze nici odată dificultăți și neînțelegeri.

Monastirea Sinaia, precum am mai spus, era prea departe de orî-ce centru de viață socială, și căile de comunicațiune erau foarte grele, iar pericolele ce o înconjura erau atît de mari, în cît o făcea aprîpe inaccesibilă pentru creștinul care ar fi dorit să primăscă ajutorul și bine-facerile ce se revărsa la ușa ei. Comunicația se făcea numai pe cai, iar împrejurimile monastirei erau dominate de făcători de rele, precum acesta o dovedește însuși actul fundamental.

Fiind ast-fel situațiunea monastirei, spătarul Michail Cantacuzino a legat'o de societate printr'un mijloc care învingea toate obstacolele, adică: prin legături spirituale cu o metropolă situată în capitala țerei, cu monastirea Colțea, care s'o îngrijăscă cu toate cele ce 'i-ar fi fost necesare; ctitorul monastirei pe lângă acestea mai specifică, precum vedurăm, îndatoriri pentru monahi, față cu societatea Romană, și 'i obligă ca:

«Să fie sub îndatorire și călugărașii cu starițul împreună, atât cei din lăuntru din schit, cum și cei după afară, din pustie: «a se ruga Domnului Christos necurmat» pentru bună starea blagorodnicilor Domni și a Mitropoliților ai scaunului Țerei acesteia ; și pentru totă țera noastră, și pentru ertarea păcatelor ctitorilor atât acelor răposați cât și acelor vii, și pentru tot némul lor, și cel de aproape și cel de departe, și pentru toți făcătorii de bine ai monastirei, etc. etc».

Nu mult timp, însă, după terminarea clădirei, îndatoririle sfintei monastiri Sinaia cresc, după împrejurări, prin rolul ce fu chemată să jöce mai apoi în istoria timpului, tocmai din cauza situațiunei ei izolate, precum acesta se va putea vedea din coprintul ce va urma în cursul acestei scrieri.

Causa cea mai principală a mărimii îndatoririlor, și atribuțiunile conducătorilor sf. monastiri, fu crescerea cea repede ce dobândi avutul sf. monastiri. Spătarul Michail Cantacuzino o înzestră bine cu munți și moși care 'i aducea un venit bun, dar acele venituri în curënd deveni neîndesulătore, pentru că, precum am mai dis, numărul călugărilor, schimnicilor și sichaștrilor crescură cu repeđiciune într'un mod simțitor și potrivit cu numărul lor crescură și cheltuelile de întreținere. Noroc că pe atunci creștiniă din tóte treptele sociale: Domni, boeri și simpli birnici, erau darnici și generoși, mai ales cu locurile sfinte, și alergau cu osârđie și cu jertfe mari în ajutorul sfintelor locașuri.

V

Inzestrarea Săntei M-ri Sinaia.

Este în de obște cunoscut și stabilit pe deplin, cum că : în timpurile vechi totă Țera românească era pământ domnesc și numai prin concesiune domnescă, putură să dobândescă moși și familiile boeresci, acelea care se distingeau

prin serviciile lor credincioase către Domn și prin jertfe către țară.

Împreună cu boerii se bucurau de folosința dărniciilor domnesci, și locurile de rugăciune: monastirile, chinoviele și casele de pietate creștină. Grație acestor dărnicii, dobândiră și ele proprietăți fonciare, moșii de câmp și de munte.

Sânta monastire Sinaia și-a avut și ia averea ei, dăruită de fondatorul său Cantacuzino și de alți bine-făcători particulari, cum și diferite privilegii acordate de către Domnitorii după vremuri. Intre multe alte privilegiuri ale monastirei, găsim dreptul ei respectat de către toți Domnitorii, de a primi una sută talere, ca drept deciuélă de la ocnele Slănicului, confirmat fiind acest privilegiu și de către Domnitorul Constantin Brâncoveanu, la anul 1698. Iar Patriarchul Gavril al Constantinopolului, prin cartea sa de la 1702, arată, că Brâncovenu a scutit monastirea Sinaia de toate dăjdiile.

Domnitorul Michail Racoviță, de asemenea, confirmă din nou taxa ce monastirea avea să ia de la bălciurile Urlaților, cum și aceea de la târgul din patru-Joi ce se făcea la valea «Negovanilor»,

La anul 1701 tot Domnitorul Brâncovenu scutesce patru-deci ômeni puscași, de toate dările, cari fiind de origină străină, aveau de datorie a păzi monastirea Sinaia. Scutirile acestea constau în ertarea lor de a nu mai da birul mărunt de țară ¹⁾ de miere și de ciară ²⁾, de găletă și de fânuri ³⁾, de zaharale ⁴⁾, de suhaturi ⁵⁾, de care de ôste, de birul oștirea și al lefilor ⁶⁾, de birul untului ⁷⁾, de rânduéla

1) Scutire de deciuélile productelor care trebuia date Domnitorului.

2) Deciuéla de miere și de ciară.

3) » de produsele câmpului.

4) » pentru provisiunile de război.

5) Idem.

6) Rechizițiune.

7) Untul ce se strângea pentru Sultan (ploconul Sultanului).

vacilor și a oilor, și de plata Chanului și a Sultanului 8), de haraciți 9), de lipsa haraciului 10), de velichiî, și de sêma a doa și a treia 11), de cheltuêla visteriei 12), de rënduelile și sataralele care se pun pe siliste 13), de podvode 14), de mertice 15), de conace, de caii de olac 16) și de altele.

Tot ast-fel și Domnitorul Nicolae Mavrocordat la 1711 scutesce monastirei Sinaia încă 4ece familii. Iar la 1723 se mai adaogă încă un număr de cincî-spře-4ece. Domnitorul Grigore Ghica la 1783, cresce numărul scutelnicilor monastirei Sinaia încă cu trei-4eci familii, precum de asemenea mai adaogă un număr de două-4eci și patru familii, asemenea și Michail Constantin Șuțu.

Ast-fel dar, numărul scutelnicilor sfinteî monastiri Sinaia, a mers tot crescând până la finele secolului al 18-lea, și acêsta pentru cuvântul că scutelnicii cultivaî moșiile, și păzeau monastirea de făcători de rele, efectuaî toate serviciile monastirei.

În ceea-ce privesce însă averea imobiliară a monastirei Sinaia, pe lângă moșiile donate ei de către Michail Cantacuzin, se constată că la anul 1708 Antonie Bornas, făcut mai târziu călugăr și numit Athanasie, închină monastirei Sinaia totă moșia sa «Groșeni» cu «văile ei» din județul Buzeu. Iar Domnitorul Ștefan Cantacuzin, nepotul spătarului Michail, confirmă la 1714, Iunie 23, dania făcută monastirei de către preotul Preda din Câmpina, care consta dintr'o moșie de lângă Câmpina (Slobozia-Vrăjitoarea).

8) Dare dată Sultanului personal și Chanului tătarasc.

9) Idem.

10) Tributul ce țera plătea curței suverane turcesci.

11) Compturile generale ale țerei și delapidările ce se întemplau.

12) Intreținerea ministerului de Finanțe.

13) Dări puse special asupra satelor.

14) Tribute pentru carele întrebuințate la transportul necesar armatelor.

15) Intreținerea ampoloiașilor turci ce veneau în țeră cu felurite afaceri.

16) Konac : casele de ospitalitate, olac : curieri poștali.

Prin urmare, monastirea Sinaia în decursul timpurilor merge crescându'și treptat averea, iar acesta mai ales în secolul al 18-lea, atât prin moșiile cu care a înzestrat'o fondatorul Michail Cantacuzino, cum și prin alte danii făcute ei de către particulari. De asemenea crește și privilegiurile acordate de Domnitorii timpului. Tabloul următor, pe care 'l punem sub ochii cititorilor, va completa, credem, veritatea celor de mai sus.

TABLUL I

De proprietățile sfintei monastiri Sinaia, județul în care se găsesc situate, întinderea lor în pogone, pogonele împădurite, arenda anuală și numele donatorului.

(I. Luate după Budgetul Eforiei spitalelor Civile pe anul 1891—92)

No. corent	NUMELE MOȘII	Județul	Intinderea în pogone	Pogonele împădurite	Arenda anuală		Numele donatorului
					Lei	B.	
1	Amaru	Buzău	700	—	16,750	—	Michail Cantacuzin
2	Batogu	Brăila	8,187	—	62,450	—	idem idem
3	Dudesci de baltă	Ialomița	23,340	—	80,800	—	Maria Dudésca
4	Măneciurile	Prahova	22,280	20,516	9,024	—	Michail Cantacuzin
5	Matîța-Sărasca.	»	1,873	100	4,825	—	idem idem
6	Slobozia-Vrăjitorea	»	576	180	2,000	—	Preotu Preda Fagheu
7	Țigoiul olăreni	R.-Sărat	658	200	5,160	—	Pârvu Măgurenu
8	Muntele-valea-rea	Prahova	2,290	500	2,800	—	Cumpărați săli căpătași de către stăriți, după vremuri.
9	Gagu-mare						
10	Găguțu						
11	Negrașiul.						
12	Fundurile						
13	Ziliștea	»	7,000	4,000	10,700	—	
14	Sorésca						
15	Trestieni						
16	Sețu	»	1,200	150	2,000	—	
17	Furnica	»	—	—	700	—	
18	Valea Babei	»	—	—	—	—	
19	Móra de pe Doftana	»	—	—	4,000	—	

Tóte aceste moșii, fășii și curele de moșii, munți etc., produse un venit frumos, care ađi, prin creșterea valórei pământului, a ajuns la un venit de peste două sute mił lei,

care se varsă anual în casa onor. Eforii a spitalelor Civile din Bucuresci, și care sumă se întrebuințază în felurite scopuri de bine-faceri, îngrijiri de bolnavi, ajutoare la neputincioși, îmbunătățirea localităților puse sub administrația sa conform cerințelor moderne, în sfârșit spiritul dorinței fundatotelui și a donatorilor. Din el se întreține și Monastirea de ađi.

Mulțumită acestei părintesci îngrijiri care nu are nici odată preget, nici obosire, pustia de mai nainte s'a transformat încetul și pe nesimțite în raiul desfătător ce aveți înaintea, mâna omenescă s'a luat la întrecere cu natura, a cărei frumusețe n'are pereche, și locașul tâlharilor și al fiarelor sălbatică de mai 'nainte de crearea fundațiunei, a cărei aniversare o serbătorim ađi pentru a doua suta oră, s'a transformat într'un locașiū de vară, înzesșrat cu toate înfrumsețările și îmbunătățirile moderne, într'a doua reședință a Curței Regale.

VI

Stariții Santei M-ri Sinaia.

În decursul timpului de două secole, de la zidirea monastirei Sinaia până în present, începând cu anul 1695, Sânta monastire Sinaia a avut patru-spre-șce stariți :

Nicodim Jeromonabul, a fost primul stariț; el, fiind contimporan spătarului Michail Cantacuzino, a conlucrat cu acesta la construirea monastirei, contribuind, putem șice, chiar la formularea așeșământului monastirei cum și la organizarea ei; iar după mórtea fondatorului a lucrat singur la prosperitatea monastirei, atât pe cale morală cum și materială. A înmulțit averea monastirei prin multele donațiuni câștigate de la diferite persoane particulare pioșe; a obținut de la Domnitoriī Ţerei, Constantin Brâncovénul,

Ștefan Cantacuzino, Nicolae Mavrocordat și alții, mai multe privilegii și confirmări ale donațiunilor căpătate; a fost dar, un demn păstor și bun administrator al monastirei. El a stărițit, după cum ne încredințază documentele, de la anul 1695 până la 1721, saū două-șeci și șapte ani (27).

Al douilea srareș a fost «*Dionisie*» *Proin Tirolois*, de origină grec, fost episcop în Grecia, de unde fiind destituit saū demisionând, veni în România, ca mulți alți con-religionari ai lui, și se stabili aici.

Dionisie, ca mulți compatrioți ai lui, a fost om foarte lacom și iubitor de bani; el fu atras la Sinaia, nu de frumuseșea locurilor, ci de frumuseșea averei ce poseda monastirea. Având în partea sa sprijinul tuturor Grecilor influenți, și mai cu sēmă a Domnitorului Nicolae Alexandru Mavrocordat, se stabili la Sinaia, și prin sprijinul lui Vodă, reuși a se ridica la stăriție, nimicind ast-fel dispozițiile ac-tului de fondațiune, care opresce pe un străin de monastire de a deveni stariț.

Dionisie nu a păstorit monastirea în mod părintesc, nici nu s'a limitat numai în atribuțiunile lui de stariț așa precum cerea usul, și mai cu deosebire scopul moral al aceste-i instituțiunii bisericesci, ci a stăpănit'o în mod absolut, ca un de sine stătător, speculând'o în profitul sēu, și dându-și tôte silinșele să distrugă trecutul, și să ștergă chiar urma existenșei fundatorului și a pișselor lui fapte. Acest vandal, cu bună dreptate pot să'l numesc ast-fel, a mers cu cutesanșă până a scôte de la locul ei *pisania*, adică inscripțiunea de la ușa biserice-i, cu ocașia unor mic-i reparațiuni, și s'o înlocuiască cu alta, în care se pomenesce numai de el și de reparația făcută de dēnsul. Asemen-i și la fântāni și ori unde a găsit figurând numele Spătarului Michail Cantacuzino. Pentru a săvērși tôte aceste fapte, i-a fost destul pușin timp, abia dou-i ani și câte-va luni, cât a stărițit, dar a dat de lucru mai multor stariți dupē el.

spre a vindeca ranele rămase după trecerea lui prin monastire. El a stărițit de la 1720 până la anul 1723.

În privința acestui stariț, vitreg de monastirea Sinaia, iată în ce chip sunt descrise faptele în istoria acestui sfânt locașiu:

«Luând Dionisie administrația monastirei Sinaia, contra aședământului fondatorului Michail Cantacuzino, care era confirmat de două Patriarhi ai Ierusalimului: Dosithei și Chrisant, precum și de cei-l-alți trei Patriarhi ai Bisericei orthodoxe (al Constantinopolului, al Alexandriei și al Antiohiei), a stricat toate aședămintele monastirei și întocmirile cele bune, lăsate de spătarul Michail, și a prăpădit aproape tot avutul monastirei; ale căruia fapte, înțelegându-le Nicolae Alexandru-Voivod, nici într'un chip nu l'a mai putut suferi, și cu mare mânie l'a lipsit de stăriția monastirei.

«Dar până a lipsi el din monastire, pe lângă alte rele ce a făcut, a luat și chrisóvele și alte scrisori de ale monastirei, mai vartos cele ce au fost spre aședământul ei. Și întru atâta n'a putut nimenea sci ce le-a făcut, căci nici-decum nu s'au mai putut afla». 1)

Al treilea stariț a fost «*Mitrofan*», acesta a primit stăriția după Dionisie, la anul 1723 și a păstorit până la 1731, adică timp de 8 ani, când a trecut ca egumen la Schitu Poena, lăsând să se alegă alt stariț în locul său la Sinaia.

Al patrulea stariț a fost «*Partenie*» care a stărițit de la anul 1731 până la anul 1737.

Al cincilea stariț a fost *Ieromonachul Nifon I-l* care a păstorit monastirea Sinaia timp de 36 ani, începând cu anul 1737, până la anul 1773. Datele ce posedăm despre starițul Nifon și epoca stăriției lui, ne convinge cum că acest stariț a fost întocmai ca și Nicodim, un bun și demn păstor; a înmulțit averea monastirei, și 'i-a asigurat pentru mai mult timp privilegiurile. Istoria Sinaiei 2) în privința acestui stariț, se exprimă în modul următor:

1) Documentul monastirei Sinaia, No. 34.

2) Documentul monastirei Sinaiei No. 39.

«Jeromonachul Nifon, fiind călugăraș tînăr, de fel despre Câmpu-Lungu, a priimit stăriția monastirei Sinaia după Partenie. El s'a ocupat tot timpul stăriției lui cu vindecarea loviturilor aduse monastirei de către Dionisie, și cu restaurarea monastirei în urma devastărilor cauzate de armatele turcesci: intentând proces tuturor persónelor cari înpresuraseră moșiile monastirei; obținend chrisóve de la diferiți Domnitori pentru confirmarea unor donațiuni noui cu care se adoagă averea monastirei. I se acordă diferite scutiri și privilegii—restabilește aședământul lăsat monastirei de către fondatorul Michail Cantacuzino, și dorind ca să afle odórele Bisericei și documentele pentru zestrea monastirei dată de ctitor, și neputendu-le dovedi, aũ fost silit a-le face tóte odórele de al doilea din nou. Iar cât pentru aședământul ctitoricesc și alte hârtii atingetóre de drepturile monastirei s'a găsit altele în arhiva spitalelor de la Colțea, puse în păstrare de răposatul ctitor, după care s'a și scos copii, vrënd starițul Nifon a-le avea în monastire.

Al șaselea stariț a fost *Visarion* care după tóte probabilitățile, pare a fi starițit de la anul 1773 până la 1781 adică opt ani. Starițul al șaptelea a fost *Isidor*; acesta a starițit de la data de sus până la 1791 adică opt-spredece ani.

Damaschin a fost al optulea stariț, acesta era iarăși de origină grec ca și Dionisie, și tot ca și acesta fu atras spre Sinaia numai de starea materială înfloritóre a monastiriei, după ce însă tóte daunele și rănile cauzate ei de Dionisie erau reparate și vindecate de către starițul Nifon. Istoria, ca și despre Dionisie, ne spune și de acesta :

«Nu trebui mult timp pentru ca apucăturile lui Damaschin să fie cunoscute Mitropolitului Dosithe; ca acest om (Damaschin) nu numai că cu inima sa stă departe de monastirea Sinaia în care se adăpostise și trăise atâtea ani, dar că el chiar căuta să aducă monastirea la aceeași stare în care o adusesese și Dionisie. Pentru care fapte mitropolitul, după drépta plângere a Călugărilor, îl distitue, lăsând monachilor voe liberă de a'si alege altul. . . .

Ast-fel dar Damaschin fu distituit de către Mitropolitul Dosithe, la anul 1802, stărițind, totuși, unspredece ani.

Al noulea stariș a fost *Iustin Archimandritul*. El este venit în monastirea Sinaia de la monastirea Nēmțului încă de pe timpul starișiei lui Isidor (1773).

Datele istorice din epoca starișiei lui Iustin, ni-l prezintă ca pre un bun, blând și înțelept stariș, păstorind cu duhul blândetelor oile cele cuvântătoare timp de 27 ani, adică de la anul 1802, data distituirei lui Damaschin, până la 1829, când a răposat. Iustin a fost cel dintâiu între starișii monastirei Sinaia care a avut rangul de Archimandrit.

Starișul al zecelea, fu *Archimandritul Iosaf*. La 1829, Septembrie 14, murind starișul Iustin, soborul monastirei Sinaia alege de stariș pe Iosaf, alegere făcută conform prescripțiunilor aședământului ctitoricesc.

Epitropiî spitalului Colțea au contestat însă chiar de la început alegerea lui Iosaf, dorind să ridice la stăriție pe un străin de monastire, precum acestea le spune însuși Iosaf, prin petițiunea lui dată Mitropolitului Neofit. Totuși, în cele din urmă, Epitropia l'a confirmat, cedând stăruințelor Călugărilor, făcute pe temeiul aședământului ctitoricesc.

Iosaf a stărișit dar în timp de 14 ani, adică până la 1843.

Paisie Archimandritul fu al un-spre-zecelea stariș, el fu confirmat, la anul 1843, imediat după mörtea lui Iosaf, și a stărișit până la 1859, deci șase-spre-zece ani.

În timpul stărișiei lui Paisie s'a terminat Biserica cea mare a monastirei, ale căria fundațiuni fusese puse de starișul Iosaf, cum și strângerea materialului de zidărie, de asemenea și casele din jurul bisericei mari s'au construit tot de către starișul Paisie, în 1846.

Archimandritul Onufrie fu al două-spre-zecelea stariș al monastirei Sinaia; el fu confirmat la 30 Ianuarie, anul 1859. A stărișit până la 1877, August în 27, când din

causă de bolă a demisionat și însuși a stăruit ca să se alegă altul în locul său. Stăriția sa a durat 18 ani.

Starițul Onufrie este persoană care în timpurile contemporane nouă, s'a distins prin felurite opere frumoase, fiind un om de mare inițiativă și energic, preot inteligent și mult citit; în biblioteca monastirei Sinaia se află diplomele starițului Onufrie de la felurite asociațiuni filantropice și literare. El a reconstruit în mod sistematic mōra de pe apa Doftanei, cum și un ferăstrău de asemenea sistematic, pe apa Prahovei, cel ântēiu, putem dice, în județul Prahova.

Tot starițul Onufrie este cel care a îndemnat pe onor. Eforie a Spitalelor Civile ca să construiască la Sinaia primul Hotel pentru adăpostirea călătorilor (Hotelul Sinaia) cea ântēia construcțiune în localitate după monastire.

Al trei-spre-țecelea stariț al monastirei fu *Archimandritul Gbermano*, confirmat la 27 August anul 1877, care a stărițit până la 12 Iulie 1888, când demisionând, s'a retras la linisce, la monastirea Ciolanul, după o stăriție de un-spre-țece ani.

Și în fine, în present se află ca stariț *Archimandritul Nifon al II-lea*, care fu confirmat la 12 Iulie anul 1888; cu dēnsul se complectēză numărul de patru-spre-țece stariți ai Sânteii monastirii Sinaia, în decursul timpului de 200 ani, împliniți la 15 August a. c., aniversarea sfințirei și Hramul sânteii monastirii.

Cum vedeți, din acești patru-spre-țece păstorii spirituali ai turmei din monastirea de sub pōlele Bugegilor, două-spre-țece au fost Români și numai două străini, Greci, venetici pripășiți din alte locuri. Români, ca nisce albine modeste, muncitoare și rodnice, au înmulțit și au făcut să crească averea bisericei până a ajuns în starea înfloritoare în care se găsește ađi, măbind locașul Domnului și înmulțindu-i averea, iar cei două străini, cei două greci amēndouă s'au silit și s'au sărgut ca s'o strice și s'o risipescă, în cât

a trebuit după alungarea lor, munca încordată a câte două rînduri de stariți Români ca să drégă și să puie la loc aceea ce ei aū stricat și a risipit. In scurta dare de semă a activității acestor păstorî sufletesci, în dreptul mai multor nume n'am pomenit nimic privitor la activitatea ce a avut, pentru că în puținele documente și isvóre istorice, ce posedă biblioteca monastirei, n'am gasit nimic; cu tôte acesteia, nimic nu mă îndreptățesc a crede că ei n'aū făcut nimic, pentru că rezultatele obținute în decursul celor două sute anî trecuți de autoritatea morală a Monastirei, sunt cu mult mai mari și mai numeroase ca cele trecute în dreptul fie-cărui nume.

Pentru ca să se pricepă de către cititorî tötă activitatea ce a desfășurat fie-care stariț în parte pentru desvoltarea și propășirea acestui sf. locașiū, dobëndite în timpul păstoriei sale, ar fi trebuit să reproduc aci tôte hrisóvele monastirei câte aū mai rămas nesustrase de grecii Dionisie și Damaschin, dar fiind-că spațiul de care dispun aici, este fôrte rēstrîns, mă mărginesc a publica mai jos o listă de tôte hrisóvele câte se mai găsesc în ființă, așeđate după ordine cronologică și însoțite fie-care de o prescurtare a conținutului, ca să se vadă ce danie a acordat Sf. Monastiri fie-care Domnitor în urma ne-obositei stăruințe a starițului contimporan.

Iată acea listă :

- No. 1. Hrisov dat de *Constantin Brâncovenu* în anul 1698, Ianuarie 13, prin care acordă monastirei 100 talere deciuală de la Ocna Slănic, pentru că acea ocnă de sare se află pe moșia monastirei.
- » 2. Idem idem din 1709, Martie 9, prin care acordă scutiri de tot soiul de biruri, la 40 pușcași străini, însărcinați cu paza Monastirei.
 - » 3. Idem de *Ștefan Cantacozino*, la 24 Iunie 1713, prin care întăresce dania de mai sus.
 - » 4. Idem de la 23 Iunie 1714, prin care mai acórdă scutire de biruri la 10 scutelnici.

- No. 5. Idem idem de la 20 Iunie 1714, prin care dă voe monastirei să ia vamă de la patru târguri ce vor avea loc în patru Joi, în timpul culesului viilor în târgul Urlați, valea Negovanilor, precum și scutiri pentru monastire de vamă, de vinărit, etc.
- › 6. Idem idem de la 26 Iunie 1814, prin care acordă monastirei încă trei sute talere deciuială de la ocna Slănicului.
 - › 7. Idem de la *Nicolae Al. Mavrocordat*, din 22 Septembrie 1715, prin care mai acordă monastirei încă zece scutelnici.
 - › 8. Idem idem din 30 Aprilie 1716, prin care întăresce scutirea de biruri a celor 40 de pușcași străini.
 - › 9. Idem de la *Ioan Al. Mavrocordat*, din 21 Aprilie 1717, prin care întăresce dania de mai sus.
 - › 10. Idem de la *Mihael Racoviță*, din 24 Martie 173., prin care acordă monastirei voe să deschidă trei fântâni de păcură, scutite de deciuială la moșiile monastirei *Pelina, Hudescl și Matița*, din județul Saacu.
 - › 11. Idem idem din 30 Maiu 1731, prin care întăresce dania celor patru târguri de la Urlați.
 - › 12. Idem idem din aceeași zi, prin care întăresce scutirea de biruri a celor 40 pușcași străini, a zece scutelnici și mai adaugă scutiri pentru două băcăni și două măjarii (pescării) care se procure gratuit unt-de-lemn, ceară și pesce sărat monastirii.
 - › 13. Idem de la *Grigorie Ghica II-lea*, din 1733, prin care întăresce scutirea de biruri a celor trei puțuri de păcură, citate mai sus.
 - › 14. Idem idem din 20 Iulie 1735, prin care mai acordă 30 scutelnici și alți 20 pușcași și întăresce scutirile pentru băcăni și pescării.
 - › 15. Idem de la *Matei Ghica* din 11 Maiu 1752, prin care întăresce și investesce cu autenticitatea legală isvodul de fundație al monastirei găsit la monastirea Sinaia, și care a înlocuit pe cel sustras de către starițul Dionisie.
 - › 16. Idem de la *Nicolae C. Caragea* din Septembrie 1782, prin care reduce deciuiala vămii Slănic la 100 talere, dar întăresce scutirea de vamă pentru târgurile de la Urlați, acordă 24 lude scutelnici, scutesce monastrea de ori-ce fel de biruri, și-i acordă ca danie din carvasaraoa gospod. câte 12 oca unt-de-lemn pe fie-care an.

- No. 17. Idem de la *Mihail C. Suțu* din Noembrie 1783, prin care întăresce deciuiala de la Slănic, și scutirea tângurilor de la Urlați.
- » 18. Idem de la *Alex. N. Suțu* din 1819, prin care confirmă scutirea tângurilor de la Urlați, și
- » 18. Idem de la *Grig. D. Ghica*, prin care întăresce această danie precum și scutirea monastirei de orî-ce biruri și mașales de dijmărit și oerit.»

Din această tabelă, din care lipsesc multe hrisove, mai cu sēmă de la Ipsilante, C. Mavrocordat și alții, care nu se mai găsesc în arhiva Monastirei orî a Eforiei, reiese că părinții stariți care s'au distins în alergarea pentru sporirea avutului Monastirei, au fost : *Nicodim Ieromonahul* care a dobândit noi hrisove; *Mitrofan* care a câștigat două; *Partenie* care a dobândit tot două; *Nifon I*, din timpul căruia a rămas numai unul, dar care din conținutul acestuia reiese că a mai dobândit cel puțin încă două de la Mavrocordat și Ipsilante, care s'au pierdut; *Damaschin* grecul, care cu tot spiritul său de hrăpire, tot a câștigat două și *Justin Arhimandritu* care a obținut încă două.

Cei mai noi nu au mai obținut nimic, căci în urma punerii în aplicare a Regulamentului, și mai ales de la secularizarea monastirilor încoa, s'a schimbat lucrurile și autoritatea Starișului a fost înlocuită cu aceea a Onor. Eforii a Spitalelor Civile.

VII

Monastirea Sinaia în timpul invaziunilor, 1695 — 1853.

În cursul acestei mici expunerii istorice am avut ocaziunea să amintesc cum că, atribuțiunile santei monastiri Sinaia crescură mai târziu, după împrejurările timpului, tocmai din cauza situațiunei sale izolată. La început M-rea

nu a avut alt scop de cât de a fi un adăpost sigur călugărilor celor cari trăiau prin văile pustii ale munților din prejur, atrași către singuritate prin vocațiunea lor sufletească, expuși însă zilnic la tot felul de pericole, atât din cauza animalelor sălbatice, cât și a tâlharilor care se încuibase în părțile locului¹⁾, sub protecția pădurilor imense și sălbatice ale munților din care eșiau la anumite timpuri, păzeau potecelele, mai ales cele care erau considerate ca trecătoare preste frontieră, și atacați pe călători. Cu un cuvânt, monastirea la început a avut simpla îndatorire a unei case de rugăciune și de adăpostire pentru rugători. Puțin mai târziu însă, fu chemată să jöce un rol important în istoria timpului, precum ne vom convinge din cele de mai jos. Mai înainte ea devine în timpul invasiunilor locul de refugiü al poporului Român, iar mai ales al locuitorilor capitalei, apoi e transformată în citadelă sigură, fortificată prin natura locului, spatele fiindu-i apărat de lanțul gigantic al munților sălbatici, și în fine se schimbă în loc de respiraie și de petrecere în timpul verei pentru toți fruntașii țerei, precum și loc de adăpostire pentru călători.

Mitropoliții Țerei, Domnitori, boerii mai cu deosebire, în fuga lor din Țără către Brașov, din cauza răsmerișilor, găsea în monastirea Sinaia asilul cel mai sigur contra pericolelor ce-i amenința pe ei și familiile lor, și tot acolo găsea în timp de pace o poziție frumoasă și un aer curat care le înviora sănătatea. Sinaia era cheia munților, care încuia și descuia calea cea mai principală de comunicație pe acele vremuri între România și Transilvania. Fondatorul monastirei, Michail Cantacuzino, în fuga lui din Țără către Brașov, la 1711, din cauza războiului dintre Ruși și Turci, al cărora țetra de luptă fu România, găsi în Sinaia siguranța

1) Aședământul ctitoricesc al M-rei Sinaia.

vieței sale și a familiei lui, pe când Constantin Brâncoveanul, împreună cu totă oștirea Țerei sta retras la târgul Urlaților, urmărind de acolo rezultatul lovirii dintre Ruși și Turci, ca să pôtă judeca apoi, cu care era mai avantajos a se alia spre a putea trage ore-care profit în interesul politic al Țerei.

De asemenea la anul 1716 pe când Austria declară și ea răsboiul Turciei, ocupând cele 5 județe ale Olteniei, din care pricină Domnitorul Nicolae I-iu Mavrocordat tăie capul Vornicului Pătrașcu Brezoenu, bănuindul de conspirator Austriac, Stolnicul Dudescu, nepot de soră al spătarului Cantacuzino, alergă și el și găsi un refugiu sigur în monastirea Sinaia, atât pentru familia lui cât și pentru muma sa Maria Dudescu, precum și alți boeri, de unde au plecat apoi la Brașov, înapoindu-se în țără numai după încheierea păcei de la 12 Iulie 1718, dintre Austria și Turcia.

În anul 1735, fiind o nouă declarație de răsboi între Austria și Pôrta, în timpul domniei a III-a a lui Constantin Mavrocordat, care cu ajutorul Turcilor bate pe Austriaci la Pitești, luându-le de sub dominațiune cele 5 județe ale banatului Olteniei, sub administrația cărora stătuse aproape 19 ani, guvernate în totul după legile Austriei; în acest timp, monastirea Sinaia fu inundată de refugiați cari căutară din nou adăpost și scăpare în creeri munților. Iar la 1768, când Turcia declară răsboiul Rusiei și cazaci și volintiri polcomnicului rus Nazarie Karezimul fură trimiși să păzescă potecele și trecătorele munților din județul Prahova, monastirea încă servi de adăpost multor familii refugiate, care cu frică și neîncredere așteptau aci rezultatul evenimentelor din țără. La 1770 mai ales, în urma plecării din București a Rușilor, boeri apucară drumul Brașovului, temându-se de răsburarea Turcilor pentru faptul că simpatizase cu Rușii.

Până aci Sinaia servi numai ca loc de refugiu și de

scăpare pentru fugari, de aci încolo ea fu ursită să serve și drept țintă de atac, drept citadelă de apărare, și drept câmp de luptă.

La Fevruarie 1786, Nicolae Mavrogheni priimi domnia Țerei Românesce, și la 3 August 1787 se declară din nou războiul între Părta Otomană și imperiile Rusiei și Austriei, și din nou câmpiile cele înverzite ale României, fură transformate în câmpuri de luptă. Boerii și poporul țerei începură din nou să bătătorască drumurile glodorose ale munților, monastirea Sinaia își deschise din nou porțile ca să priimască și să ospéteze mulțimea băjenarilor, însă de astă dată lucrurile se schimbară, și băjenarii ne mai găsind aci adăpostul dorit, fură siliți să fugă unde putură și cum putură; vom lăsa pe istoricol *Dionisie Fotino* să ne spue pentru ce :

«Era la 3 August 1787, când să declară din nou războiul între Turcia și Rusia; atunci să trimiseră în exil mulțime de boeri români, dintre cari frați Brâncovenii, Ghiculești, Racovița și Moruzi, Ion Văcărescu și alții, toți cu firman turcesc, la insula «Rodos»; iar pe bătrânul marele ban Pană Filipescu cu doi fii ai lui Nicolae și Constantin, Turcii îi exilară la monastirile sântelui munte. Atunci mulțimea boerilor înspăimântați de ferocitatea Turcilor, iarăși apucară calea munților, spre Brașov mai ales.

După 6 luni intră și Austria în alianță cu Rusia contra Turciei; Domnitorul Mavrogheni devine cu ocaziunea acesta *Serascheriul* sau comandantul suprem al armiei turcesce, cu tóte că era creștin, însă Pașii, Aianii, și toți Turcii se supunea lui și se temeau de el în cât tremurau când se înfățișeau înaintea lui. Armata sa se compunea aproape 100000 luptători, între care peste 65000 voluntari: Greci, Bulgari, Arnăuți, Unguri și mai cu sémă Români și Moldoveni, care combătură împreună cu Turcii sub steagul lor național și sub scutul Crucii, contra armiei ruse sau și austriace, armii creștine, comandate de Principii Polemkin și de Coburg, și zdrobiră armele nemțesci care ocupase Monastirea Sinaia. O ast-fel de stare de lucrări dură până în toamna anului 1791, când să încheia pacea de la «Sistov» (1 Octombrie).

D-l N. D. Popescu, în nuvela intitulată *Nicolae Mavrogheni*, publicată în *Calendarul pentru toți Români* pe anul 1890, ne dă noui amănunte mai detaliate privitoare la același eveniment, culese din mai mulți istorici contemporani, ca: *I. Văcărescu*, *Dionisie Eclesiarbul*, *Zilot Românul* etc., și ne spune că:

Nicolae Mavrogheni, după ce mai exilă un număr ore-care de boeri. . . plecă spre Sinaia, punct care domina calea cea mai lesnicioasă de trecere prin munți și care era mai aproape de Capitală.

«Ajungând acolo, găsi pe călugării Monastirei goniți, uni pe la Slobozia-Vrăjitoarea, metocul Monastirei din apropiere de Câmpina, pe alții la schitul Lespeșilor din fața Posadei, pe alții pe la Trăistenii, Slănic, Cernătesci, Pelina și alte moșii și vii ale Monastirei, iar pe cei mai mulți, între care și starițul Iustin, goniți peste Burcegiu în Ardeal la Brașov, și monastirea cu cetățuia sa ocupate de numeroase oști austriace, care ocupau toate potecile și dealurile de la Predeal și până la Sinaia.

«Indată ce sosi, numai de cât își aședă o parte din artileria sa în pădurea și înălțimea ce dominează Valea Gagului, care duce pe Piscu Cănelui, o altă parte o sui prin Valea Sgarborei sus pe Furnica, munte ce domină Monastirea, și după ce ocupă toate aceste înălțimi, începu să tragă fără de veste și cu multă precisiune drept în monastire. (Pe atunci monastirea cea mare nu exista, ci numai cea mică din cetățue). Zidurile erau tari și grose, ast-fel că rezistară la o bombardare de trei zile, dar turlele bisericei și învelitoarea chilielor, fiind de șindrilă, se aprinseră îndată, și arseră până la capetul pereților. Asemeni și foișorul clopotniței din facia bisericei, fiind de lemn, se aprinse și se dărîmă.

Din cauza bombelor înflăcărâte ce aruncau topcii (adică artileriștii) carmelitului de la Pera, (un călugăr catolic transformat în comandant de artilerie), se aprinse biserica Sf. Nicolae după Molomoș, ast-fel se numea înălțimea unde e adî platoul de exerciții de d'asupra baracelor militare, pe care se afla construită o biserică de lemn, clădită cu mult mai înainte de cea construită de spătarul Michail Cantacuzino, de un ore-care a nume Nicolae hoțu din Breaza. Tot din această cauză se dărîmă o parte a zidului monastirei despre miață-ți, și se produse o *breșă* prin care putea intra în întru un număr ore-care de omeni.

«Austriacii vedându-se amenințați de un asalt care le ar fi fost:

fatal, eşiră grabnic din cetăţue; o parte din ei opuse piept oştilor lui Mavrogheni, care deja se scoboraū din pădurea Furniceī spre a năvăli spre monastire, şi o parte luă calea spre Predeal pe poteca ce tăia d'a curmezişul muntele numit «Piatra Arsa», cam pe unde se înalţă ađi castelul regal al Peleşului.

«Isbitura fu teribilă, Nemţii se luptară cu curagiū, dar oştile lui Mavrogheni nu se lăsară mai pe jos, ci după o luptă înverşunată piept la piept, puseră catanele pe gónă şi le fugări până la Predeal, de unde, după o luptă nu mai puţin înverşunată, îi respinse până dincolo de Tómoşul vechiū. După aceea năvăli în Transilvania, pe care o jefui până la Braşov, şi pe urmă ocupă cu puteri mari tóte strîmtorile vecine pentru ca Nemţif să nu mai cuteze a se mai innapoia. . . . După ce respinse pe duşmanī dincolo de fruntariī, Mavrogheni, ca să înnalţe moralul trupelor ce-ī erau încredinţate, scrise la Pórtă că a luat *Sinaia-Kalesi*, adică cetatea Sinaia».

D-l V. A. Ureche, în *Istoria Românilor*, tom. al III-lea, pag. 231, istorisind acelaşi eveniment, ne spune :

«Oştile (lui Mavrogheni) innaintând în Septembre contra Braşovului, din mai multe părţi, cetele române din calea Buzăului şi a Timişului, ocupară satele din jurul Braşovului, şi Domnitorul prin proclamaţiuni către Româniī din Şapte sate (Săcele) îi îndemnă să se supună Ţerei Românesci; aceste sate trâmise câte un *elciū* la Domnitor să declare supunerea lor.

Becattini care este favorabil Austriacilor, nu tăgăduesce diversele ciocniri din Aprilie şi August 1788, dar le împuţinează importanţa. El dīce că: «Trupele cesaree se împotrivise cu obstinaţiune şi ajunseră a face mereū fără rezultat atacurile lor (ale *Turco-Românilor*), obligându-ī a da îndărăt cu furie; asemenea la pasul Turnu-Roşu, al Buzăului şi la Vulcan. *Fabris* (unchiul celui care luase Iaşu) luă în posesiune în acele ăile bogata monastire de la Sinaia, unde s'ar fi putut menţine dacā nu era copleşit de forţele superióre ale inamicului. Se apără însă *Fabris* acolo, dar silit abandonă posiţiunea cucerită şi n'o lăsă de cât după ce incendiă Monastirea.»

În urma acestui răsboiū crunt, care transformase fundaţiunea spătarului Michail Cantacuzino într'un morman de ruine incendiate, monastirea rămase mult timp pustie, şi călugării împrăştiaţi mai pretutindenī, se adunară în jurul

ruinelor calcinate cu multă greutate, dar în sfârșit, pe la 1795 fenixul reînviă cu puteri noi din cenușa sa, pentru că avusese parte să aibă un stariț harnic și energic, pe părintele Justin; biserica și cetatea fură reparate, căci zidurile erau bune, breșea fu astupată, biserica fu îmbrăcată cu noi podobe, căci cele din trecut fusese, parte jefuite de Nemți și Turci, parte îngropate și rătăcite, și parte pierdute; chiliile fură readuse în stare de locuit, și Casa Domnului redeveni iar ceea ce a fost mai înainte: lăcaș de odihnă și de adăpostire pentru cei în lipsă și nevoi.

Acastă spargere nu fu cea din urmă; o altă nenorocire identică o isbi într'o epocă mult mai apropiată nouă contemporanilor, adică între anul 1848 și 1850 și o a treia avu loc în anul 1854 când după ce Rușii declarară un nou război Turcilor și Austriacii veniră să ocupe principatele Române. Într'aceste deosebite timpuri, monastirea Sinaia avu încă parte să sufere din nou într'un mod simțitor și să repare cu multă greutate consecințele războiului.

Ieromonachul Dorothei din monastirea Sinaia, mort la 1881, martor ocular al evenimentelor petrecute în anii 1848—54 ne istorisesc prin scrierea sa intitulată «*Evenimentele timpurilor trecute*» următoarele :

În luna lui Septembrie (1848) intrară în Țeră pentru a liniși poporul, atât armatele turcesci cât și cele rusesci, adică sub pretext de a' liniși, căci «nu este doră răsvrătire când norodele cer dreptate!» Aceste oști ședură în Țeră din anul 1848, luna Septembrie, până în 1850. — Atunci monastirea Sinaia a fost isbită cu furóre, și a îndurat supărări de tot felul, din cauza oștirilor.

În tot cursul timpului acestuia, ziua și noaptea întempera pe fugarii cari ceru adăpost în monastire, și din toate părțile Țerei trecea lume în Transilvania și din Transivania în România gonită de Unguri cari se resculaseră; Monastirea își luase sarcina plăcută creștină de a da fugăriților odihnă și hrană. Încă și Românii negustori din Sibiu și din Brașov au alergat mulți în România la oștirile rusesci, făcându-le cerere ca să trecă și în Transilvania pentru

apărarea Românilor contra Ungurilor. Decî oștirile ruscî aū apucat drumul munților spre Transilvania, pe apa Prahovei, cu totă iarna grea ce căduse, căci era în luna lui Ianuarie 1849, și ast-fel și-aū ales ca stațiune monastirea Sinaia, iar ca cazarmă servea chiliile călugărilor cari fugiseră pe la metócele și pe la viile și moșiile monastirei, rămîind în monastire numai câți-va din ei pentru slujba Bisericeii.— Și de la 10 Ianuărie 1849, numai încetară șirul armatelor care trecēu mereū în Transilvania. În 7 zile ale lunei Martie același an, ne pomenirăm însă cu armatele muscălescî cele ce erau trecute în Transilvania, înapoiându-se cu grăbire iarăși în România; atunci veni în Sinaia trei generali ruși cu un corp de armată despre care ei ne-a spus că sunt 15 miî ostași. Aceștia aū coprins monastirea și împrejurimile, care pe unde aū putut pentru o zi și o nópte, căci era o vreme forte primejdiósă din cauza gerului și a viscolului ce bântuia cu furie îngrozítóre. Tot de-odată, ne pomenirăm și cu oștirile nemțescî cu generalii lor călăreți și pedestri cu totă muniția de resbel ca la 24 miî de ostași, care fugēu cu grăbire după Ruși în România. Pe lângă aceștia mai erau și o sumă de comersanți și de țeranî cu familiile lor și cu calabăcul, iar alții numai cu ceea ce putuseră scăpa pe ei, plângēndu-se și arătând cu toți cum că Ghinărarul Ungur Bem cu oștirile lui ungurescî, venind din láuutrul Transilvaniei, aū respins cu putere atāt pe Ruși cât și oștirile Impēratului nemțesc din cetatea Brașovului.

«Mulțimea acēsta de ómenî fugari se afla risipiți prin munți, și șēpte sau opt zile nu aū încetat tot trecēnd în România, în care timp nici viscolul n'a încetat a sufla cu furie.

«Pe atunci drumul Prahovei nu era încă regulat din care pricină acēsta mulțime de suflete omenescî se afla în mare lipsă pentru hrana mîncărei, și dacā mila lui D-deū nu 'i-ar fi întărit iar monastirea nu 'i-ar fi hrănit, și pădurile din prejur nu 'i-ar fi adăpostit, cu toți ar fi murit de fóme și de ger.

«În timpul acesta de amară durere și grea suferință pentru cei fugari; Polcomnicul Cazacilor înainte de a pleca în interiorul Țerei spre Ploescî, regulēză pe un alt Polcomnic a rămânea în Sinaia cu 200 soldați spre paza Monastirei și a totă suflarea ce era adăpostită pe aci; de asemenea rēndui și un căpitan cu mai mulți cazaci care să păzēscă trecerile sau granițele despre Transilvania în urma trecerii oștirilor ruscî în România. Și pe când era numērul ome-

nirei mai sus arătată în Monastire și preste tot locul prin munți, de o dată ne pomenim pe la 5 ceasuri după amedă, la jumătatea lunef lui Martie, cu un cazac aducând vestea tristă că Ungurii au trecut granița și că vin cu grăbire spre Sinaia; Ce spaimă! Ce gróză! și ce țipete de tânguire!!

«Polcomnicul sus rămas de pază la monastire cu cei 200 ostași, porunci să bată tabele și să începă musicile de răsboi; să făcu atunci un sgomot înfiorător! Lumea din monastire fugea care în contro putea, vrënd să aibă scăparea prin păduri, unde și rămase tótă nóptea pe un ger și viscol îngrozitor.

«In spre diuă s'a aflat vestea că Ungurii, în număr ca la o mie, au fost întempinați și respinși de căpitanul de la frontieră Daniil Crasnopol împreună cu cazacii cari rămăsese de pază, și că bătaia a fost la locul unde să numesce «între Prahove».

«După acesta audindu-se întempleră în grabă a venit înapoi ghenararul Lüders, cu oștire, și a stat trei zile în Sinaia poruncind ca drumul Brașovului la strîmtórea de la «Genune» să se strice, astupându-se cu pădure măruntă și cu copaci mari tăeți.»....

«Tot în acest an, ca drept parigorie de tóte cele ce a suferit monastirea și călugării, Părintele starițul Paisie a priimit decorație de la Impăratul muscălesc și de la Impăratul nemțesc, pentru binele și meritata lui hărnică arătată ostașilor rusesci și celor nemțesci cum și tuturor fugăriților pe timpul răsboiului acestuia.

In anul 1854 Monastirea Sinaia fu din nou vizitată de trupele Austriace, atunci când Principile Coronini se scoborî din Ardeal cu corpurile sale de armată ca să ocupe Principatele în virtutea plenipotenței ce 'i se dăduse Impăratului Austriei de către puterile Europene care se aflau în răsboi cu Turcia. Atunci ca și la 1848—1850, monastirea fu ocupată milităresce de catane, călugării fură din nou trâmși pe la metóse și vii, și chiliile lor fură transformate în cazărmi și deposite de munițiuni și provițiuni, căci în Valea Prahovei se aședă într'un mod statornic un division compus din fragmente din tóte armele, cu însărcinarea d'a pădi strimtorile și trecătorile munților și a le

apăra contra orî-cărei năvăliri neprevădută, dar la 1855, catanele care cîntase cu bucurie cînd venise:

Drăguțu nostru de împărat
 Bună țeră a cumpărat
 Și nici o pușcă n'a dat,
 Inapoi s'a înturnat
 Și țera în pace ne-a lăsat.

VIII

Monastirea Sinaia în timpul Băjenielor.

Monastirea Sinaia în timpul existenței sale de 200 ani n'a servit numai de adăpost părinților în vreme de pace și de cetate de apărare pentru țeră în timp de răsboae, ci și drept sălași de adăpostire în timp de respirițe și de băjenii. Mai 'nainte și până pe la jumătatea secolului în care trăim, Româniî din ambele Principate nu dormiaî linisciți și fără de grije pe căpătăiul lor, ci epuresce, cu un ochiî aprôpe deștept și cu grijea în suflet, pentru că pe atunci vremurile nu erau sigure și liniscite ca ađi, ci erau bîntuite de felurite frămîntări, prigoniri, năvăliri, gône și o sumă de alte multe străgăniiri. Aci era locul de întel-nire al năvălitorilor, aci cîmpul răsboilor, aci ținta de pradă a tuturilor flămîndilor și lacomilor fără de milă și D-đu. Turciî, Tătariî, Cađaciî și chiar Nemțiî și Muscaliî năvăleau dincoia de hotarele noastre cînd vreaî și cum vreaî ca în țera lor, ne jufuiaî avutul, omoraî pe cine vreaî, pârjoleau ce întelneaî, pustiaî orașele și satele, și pe cei ce-i cruțaî îi puneau pe gônă, gônă amarnică a pripegiei! fără să aleagă dacă era đî saî nôpte, vreme bună saî rea, putință saî neputință de fugit.

Istoria existenței populațiunei țerei noastre se pôte re-suma numai în douë stadiuri: într'un greî și prelungit

răsboiă, în care timp populațiunea, sau se răsboia, sau făcea de beilic pentru armatele răsboitoare, sau fugea în pribegie prin munți și păduri în prada spaimii celei mai grsncice, după care urma, când pacea se încheia, ori năvălitorii se înturnaă în țera lor sătui de prădi și de sânge, câți-va ani, puțin de tot, de o pace relativă, în care timp fugarii se reînturnaă ca să repare relele cauzate, să ștergă urmele lăsate de pârjol, să reacopere cu holdele mănose frumoșele câmpii ale țerei lor și să reumple cu bani și bogății pungile celor puternici care se reînturnaă de ordinar forte sleiți, după care să urmeze noi răsboe, noi resmirițe, noi băjenii, noi jafuri și pustiiri !

Cea mai grsncică din toate băjeniiile fu aceea provocată de Cârjalii lui Pasvantoglu, care avu loc în luna lui Maiu 1802 ; ea întrecu în crușime și în spaima ce cauzase pe toate câte avusese loc până atunci. Iată ce ne spun istoricii contemporani că s'a întâmplat în acel an precum și rolul ce a jucat Monastirea Sinaia în acea epocă pentru a ușura suferințele băjenilor.

Un Aian, adică căpetenie de orașeni din Vidin, anume Pasvantoglu, ceru Porții ca să'l facă pașe și guvernator al cetății, și fiind-că Pôrta nu vru să'î dea ascultare, ridică steag de revoltă, adună un mare număr de oștire compusă din hoși de codru, și se făcu stăpân prin silnicie peste cetatea ce dorea să guverneze. Pôrta trâmise oști numeroșe ca să'l aducă la supunere, dar oștile fură învinse, sau mai bine făcură causă comună cu rebelii, căci pe atunci puterea armată a Turciei, trecea prin o criză teribilă provocată de spiritul de revoltă și nedisciplina ce domnea în rândurile ei, de la căpeteniei și până la cel din urmă soldat.

Pasvant vedându-se biruitor, deveni arogant și îndrăsneț; el începu mai întâi să supue la biruri și jafuri localitățile din împrejurimi, și mai cu sēmă județele vecine din Țera Românescă, adică Oltenia, pe care o supuse la dese și

crunte năvăliri. Domniî după acele timpuri, Constantin Hangerliu și Alexandru Moruzi, ca să scape țera de visitele acestui vecin atât de primejdios, se supuse de bună voe la plata unui haraciū anual, și Oltenia rămase până la ore-care punct ne supărată în timpul cât dură aceste globiri voluntare; dar după ce se sui pe tron pentru a treia oră Mihai Vodă Șuțu, acesta, urmând ordinele vizirului care pornise o oște numerosă contra rebelului, refusă d'a mai plăti glōba anuală plătită de predecesorii săi, și începu ca în loc de banē să se pregătescă ca să'î trāmită oști de împotrivre; această măsură nu plăcu nicî de loc lui Pasvant și nu fu de nicî un folos țerei Romānescî. Din potrivă, ea îi fu de mare pagubă, căci aianul resculat, după ce făcu de petrecanie oștirilor turcescî care fugeau mai fără de luptă, trāmise spre Oltenia două cete numeroșe compuse din cei mai spurcați tâlharî recrutați din Balcanî și munții Anadoliei, sub conducerea a două capi de bandă anume Kusingeli și Manaf Ibrahim, care în ziua de 23 Aprilie 1802 năvăliră dincoă, dădură jafului, pârjolului și pustiirei Calafatul și împrejurimile, și apoi cele două cete se despărțiră: una apucă spre deal, pe sub pōlele munților, și alta spre vale și împrāsciară prada, pârjolul și grōza cea mai înfricoșiată în întreaga Oltenie. Bieții ōmeni fugeau ca turmele înpăimēnțați fōrte de acest teribil biciū D-șeesc, se înfundau prin pădurî și prin munți, și câți scăpau de ascuțitul iataganului turcesc, cădeau jertfa fōmei și a fiarelor sēlbaticē.

Precedați de asemenea jealnică escortă, Cârjalii, așa se numeau acei tâlharî, ajunse până la Olt și până în dreptul Slatinei; fugarii îi întrecură, trecură dincoă de Olt, și în preajma Slatinei se întēlniră cu oștile strînse de Șuțu și le spuse, în prada spaimei celei mai mari, că în urma lor veniau repede ca o vijelie și numeroși ca nisipul mării Cârjalii, grōsnicii Cârjalii cari nimiceau tot ce întēneau în cale fără cea mai mică îndurare. Acei, în apărarea cărora

Șuțu își sprijinise toată speranța sa de scăpare până la sosirea Nazîrului Brăilei, care pornise spre Vidin cu oști foarte numeroase, cum aușiră această veste, o sfecliră, și în loc d'a întocmi un mijloc de apărare, dădură dosul și se risipiră; unii apucară spre munți, alții o porniră spre Dunăre, și cei mai mulți se îndreptară spre Bucuresci ca să aducă panica și în capitală.

Vestea acesta care se împrăscă ca fulgerul în oraș în ziua de 15 Maiu 1802, avu un resunet teribil; tot orașul fu pus în picior, clopotele tuturor bisericilor începură să respice aerul cu sunetele lor jalnice, mulțimea începu să umple vîeduhul cu țipetele și vătăturile lor, și vodă cu boeri, vîedîndu-se părăsiți de oștirea în care 'și pusese toată speranța, își perdură capul. Până să însereze, Vodă, boerii, mitropolit, episcopi, egumeni, consuli străini, negustori, prostime, toți, toți până la unul își strînse tot ce avu mai bun și aruncară în care, chervane, căruțe și cărușoare, și a doua zi în dorii de zi, formând trei convoiuri mari, porniră în trei direcțiuni deosebite: unii spre Focșani, alții spre munții Buzelui, și alții spre Ploesci și Predeal; și porniră cum putură mai iute, goniți de la spate de frica Cârjaliilor, pe care spaima și fama ades esagerată și chiar mincinosă îi aduse până în preajma Bucurescilor, cu toate că ei, temîndu-se de cetele armate ale lui Șuțu, care, precum scim, de mult dăduse dosul, nu cutezase încă să treacă dinco de Olt.

Convoiul cel nemărginit al băjenarilor care apucase calea Prahovei și care semăna cu un balaor lung și gros, după trei zile de mers și o mulțime de felurite întâmplări, unele jalnice și altele vesele și chiar comice cum e întréga viață omenescă, și după ce îndurară o spaimă grîsnică în mijlocul Orățielor, în locul numit Fruntea lui Văsul provocată de fama ce se lățise între codaci că Cârjalii au ajuns deja la Cîmpina, veste care pricinui o uluială

s rașnică care întrerupse comunicația, băjenarii cu chiu cu vai ajunse pe sub seră la Sinaia, și simțindu-se mai la largul lor, adică mai la adăpostul orî-cărora surprize neplăcute, tăbăriră în poiana cea răsăfată a acestei localități, și după ce întocmiră o strajă bună în localitatea numită a lui Bogdan dincolo de Isvor, localitate care domină Orăștiele, se întinse pe iarba cea môle și fragedă și se pregătiră să petrecă la lună o noapte mai odihnită ca cele de până atunci, căci vremea era frumoasă și călduroasă.

Unii aveau proviziți și începură să rostescă pentru mâncare, cei mai mulți n'aveu de nici unele, dar din norocire monastirea din vecinătate era bogată; magazinele, celarele, cămările și pimnițele sale erau pline cu multe și de toate, și milostenia era una din cele mai principale comande ce recomandase Spătarul Michail Cantacuzino urmașilor săi. Starițul Isidor cum vădu că le-a picat nisce ôspeți atât de numeroși și atât de nenorociți, se puse în fruntea călugărilor săi, scose din celare, decimii de saci plini cu mălaiu, burdușe numeroase pline cu brânză și grămeți mari de pește sărat, mai scose și din pimniță mai multe hârdae pline cu vin, și după ce împărțiră cu mâna plină fometoșilor cele trebuincioase pentru hrană, îi ajutară ca să și prepare cele necesare pentru mâncare.

După ce se sătură mulțimea și fie-care se adăposti cum putu pentru ca să doarmă în timpul nopții, și după ce adăpostiră prin chiliile lor și ale argaților lor pe bolnavi și pe neputincioși, călugării se retraseră în cetate pentru a se odihni, ca a doua zi să se scole des de dimineță pentru a îngriji de cele trebuincioase hranei atâtor ômenii, iar proestoșii se adunară la sfat în camera starițului pentru a chibzui asupra celor ce avea de făcut în ziua următoare. Mai toți sfetnicii soborului, adică eclesiarhul, economul, cămărașul, casierul și duhovnicii obștei, înspăimântați fiind de veștile neliniscitoare ce fusese aduse de băjenarii, își ex-

primase părerea ca obștea întregă să plece chiar de a doua zi în pribegie, și să părăsască în voia sorței monastirea, să trecă peste munți și să stea în Brașov până s'or potoli lucrurile. Starițul fu de altă părere, și o exprimă în chipul următor :

— Fraților, să nu facem una ca acesta, căci aminteri vom fi răspunzători înaintea lui D-zeu de o mare nenorocire. Mulțimea asta de oameni cari a venit din locuri depărtate și a străbătut drumuri ne umblate ca să răsbescă până la noi, are mare nevoie de sprijinul și ajutorul nostru, mai ales că între ei se găsesc multe femei, mulți copii, mulți bătrâni și un mare număr de bolnavi și de neputincioși. Ce vor dice și ce vor face ei când ne vor vedea chiar pe noi, nisce călugări, că luăm calea pribegiei și fugim din aceste locuri adăpostite și ferite de năvăliri fără de veste ? vor fi coprinși de spaimă îndoit mai mare ca aceia ce i-a bântuit până acum, își vor lua ochii de fiară într'o uluială cu anevoe de zugrăvit, și în zăpăcăla spaimei își vor primejdui viața mai amarnic de cât dacă ar sta aci pe loc și ar aștepta să le pice aceia ce le-a orânduie scrisa. Și dacă am fugi pentru ce ore am face-o ? Pentru a ne cruța zilele ? Dar ore uitat-ați că zilele noastre, ale tuturor, sunt numărate sus în cer de Acela ce a orânduie fie-căruia cât are să trăiască ? Când ne va sosi ceasul și fugind și ne fugind îngerul său tot ne va ajunge din urmă și ne va sili să ne facem rîndul. Afară de acesta viața noastră are un scop anume hotărît : facerea de bine, ajutorul aprôpelui și mântuirea acelor ce sunt în primejdie, chiar cu primejduirea vieței noastre ; noi când am îmbrăcat sfîntul și cerescul chip al monahului, am luat în mâni toiagul apostolului, ne-am logodit cu mórtea și ne-am legat a jertfi tot, până și viața pentru mântuirea trupescă și sufletească a aprôpelui nostru. Aă n'avem aci pentru cine să ne jertfim ? aă n'avem prilejul de a face o faptă bună și

plăcută lui D-zeu stând pe loc ca să venim în ajutorul acestor nevoiași care năzuiesc mântuirea lor trupescă și sufletescă de la noi? Ba avem, fraților, avem prilejul cel mai mare și mai sânt; să stăm dar pe loc, că multe greutăți avem de ridicat pe umerii noștri, multe suferinți putem să ușurăm și pe mulți nevoiași putem să ajutăm. Mulți din cei ce au poposit aci astă-noapte sunt în putere camâne de dimineță să plece înainte pentru a ajunge până în seră la Brașov; să-i îmbiăm cu ce putem înainte de plecare și să le poftim înturnare sănătoasă cât de curând, dar cei mai mulți vor rămânea aici sau prin împrejurimi dincoace de hotare, căci sunt oameni săraci cum dă D-zeu și în neputință de a trăi în țără străină, unde nimic nu se dă ca la noi pentru pomenirea sufletului; pentru aceia datorii suntem să ne jertfim, să-i ajutăm, să-i adăpostim, să-i hrănim, să-i ferim după putere de orî-ce primejdie și să-i păstrăm nevătămați pentru vremi mai liniscite care, sunt încredințat, nu vor întârzia. În același timp să trămitem pe poteci lăturalnice oameni d'ai noștri cari să culégă vești sigure de la Câmpina și chiar de la Ploesci, și dacă din întâmplare vom fi orânduși să cădem jertfe ale jertfirei noastre, atunci să murim cu încredințare că D-zeul bunătăței și al facerei de bine va ține în semă fapta noastră și ne va încununa frunțile cu cununa mucenicilor.

Acest limbagiu, în adevăr păstoresc, ținut de către starițul Isidor, plăcu foarte mult proestoșilor și îi hotări pe toți să rămâe statornici pe loc și să aștepte evenimentele împreșciind cu mâna plină facerea de bine. În adevăr, a doua zi de dimineță ciobanii și vâcarii se duse în munte și veni cu cărlanele și juncanele cele mai grase, pe care le tăiă, le jupui și le dădu pe mânele bucătarilor ca să gătescă din ele bucate îndestulătoare pentru atâtea miș de suflete și să le fiarbă în număratele și uriașele cazane ale monastirei; morarii se duse la făcăul din dosul monastirei după apa Pele-

şului şi puse să macine făină şi mălaiu; pitarii şi mămăligarii făcură pâni şi mămăligi colosale cu care sa sature mulţimea flămânţilor, şi cei-l'alţi călugări întinse pe iarbă verde trâmbe întregi de pânză ca să se ospeteze băjenarii spre a se întrema şi a'şi mai uita necazurile. Până în seră mai bine de jumătate din fugari se duse înainte pe la Braşov, şi cei ce mai rămase fură instalaţi în pădurea Molomoşului, unde li se construi în pripă din scânduri covergi şi adăpostiri provisorii încăpătoare, şi stătură acolo mai bine de două săptămâni, după care timp, sosind vestea că liniscea s'a restabilit în Bucuresci, se reînturnă fie-care pe la casa sa.

A doua băjenie nu atât de numerosă ca cea din 1802 avu loc în anul 1821, după asasinarea lui Tudor Vladimirescu de către Ipsilante şi uciderea lui Bimbaşa Sava şi a arnăuţilor lui de către Turci.

După acest măcel ordonat de superiori, şi după ce terminară la Belu şi la Olteni sîngerosa lor operă, başibujucii şi spahii anatoliţi încrutaţi în sânge şi în fapte crunte, se risipiră prin oraş cu pistolele în mîni, începură să împusce pe stradă în trîmba de ghiauri inocenţi pe cine nemerea, şi apoi se puse să jefuiască şi să pârjolască casele ce le părea mai bogat înzestrate. Astă barbarie, pe care nimeni nu se gîndea s'o reprime, căci căpetenia oştilor turcesci avea altele de făcut, înspăimîntă populaţiunea capitalei, mai ales pe cei cu dare de mîna care aveau ce apăra şi puteau să suporte cheltuelile unei călătorii, şi până să însereze apucară calea cea amară a pribegiei. De astă-dată toţi se îndreptară spre Braşov pe drumul Prahovei, care de când se clădise monastirea Sinaia, prin îngrijirea, stăruinţa şi adesea chiar cheltuiala stariţilor după vremi, se îndreptase şi se îmbunătăţise întru cât-va, în cât putuse să devie bun şi pentru care şi căruţe mai uşoarele. A treia şi pe sub seră peste o mie de băjenari ajunse la monastirea Sinaia, unde găsiră adăpost şi îndestulare, şi a patra

și numai vr'o patru sute din ei avură mijloce și putură să mergă înnainte, iar restul rămase acolo și se adăpostiră cum putură, făcându-și covergi prin pădure, iar îndesularea de hrană o dobândi cu voe bună din monastire prin îngrijirea părinților călugărași.

Nu apucară să plece aceștia ca să se întorne pe la casele lor, și iată că alți băjenari de altă natură picară în bătătura monastirei și cerură cu lacrimi ferbinți ajutor și ocrotire.

Acestia fu rămășițele cetelor de *arvați*, adică arnauți care apucase să fugă din oraș și să se îndrepteze spre Tergoviște unde fusese ajunși de Turci și bătuiți și risipiți în dreptul acestui oraș; această înfrângere îi sili să apuce calea munților și să răsbească până la Sinaia. Mulți din ei fusese ajunși la Petroșița de Turci care îi urmărea de aproape și uciși fără de milă, mulți găsiră mărtașa vrând să treacă cheile Ialomiței, câți-va răsbiră până dincolo de chei și se ascunse prin taințele Peșterei și prin pădurile Moroienilor, câți-va reușiră a trece în Transilvania pe la Strunga și peste munții Dómnelor, și numai un număr de mai multe decimii de fugari răsbase flămânzi, jerpeliți, dehulați de oboseală și cu totul desnădăjduiți până la Sinaia. Părinții călugărași îi priimi și pe ei, căci și ei erau omeni și creștini, îl hrăni și pe ei, și le dădu și lor un azil sigur și adăpostit, ast-fel că au putut să-i ascundă și să-i scape de iataganul iemecilor. În adevăr, atunci când un număr oare-care din Turci veni de la Moroieni pe Păduchiósul și Valea Isvorului, în urmărirea lor și intrară în monastire ca să-i caute călugării își făcură datoria de creștini. Această vizită neasceptată pricinui în monastire mare spaimă, căci Turcii erau păgâni nerespectatori ai religiei creștine și spurcați la sânge, dar călugării nu'și perdură cumpetul; ei îi priimi bine și pe ei, îi ospetă bine și pe dânsii și îi încredință că afară de un număr de locuitori din București care au venit să petrecă vara la monastire la aer, curat nu se mai

găsea nimeni; după aceea îi plimbă și prin păduri pe unde erau găsduiți băjenarii și îi încredință prin ved că nimic suspect nu se găsea acolo. Din norocire, grație buneii priimirii ce le făcuse călugării, și mesei îndestulată ce le dăduse, Turcii prin excepție se purtară bine și plecară înapoi pe unde venise, fără să mērgă cu investigațiile prea departe.

A treia și ultima băjenie avu loc între anul 1848 și 1850; ea fu provocată de turburările ce avu loc în Transilvania, de împerecherile și luptele sângerose ce se scorniră între Unguri și Români de peste munți, și de intervenirea Rusiei în ajutorul armiei imperiale Austriace care nu putuse să dovedescă și să învingă pe rebelii Unguri. Atunci un mare număr de Români și de Sași care apucase să treacă dinco de hotar și să strecore până la Sinaia, găsiră adăpost și îndestulare la părinții călugărași care dau mereu cu mânilor pline tuturor celor ce le cereau, ajutau pe cât puteau, săturau pe cei flămândi, îmbrăcau pe cei goi, mângăiau pe cei amărîți, și cu toate acestea hambarele și jigățele lor în loc d'a scădea mai mult se umpleau și se înmulțeau, căci darul Domnului era revărsat asupra lor.

IX

Sinaia transformată în stațiune de vară.

Clădirea monastirei Sinaia în locul pustiului unde a indicat-o Spătarul Michail Cantacuzino, a fost pentru acel loc o prevedință bine-făcătoare. Numai ei datorază valea Prahovei desvoltarea și prosperitatea în care se găsesce, numai ființa ei a atras atenția celor mari spre această parte din țară, numai ea a făcut-o aceea ce e. Mai înainte trecătorea peste munți și comunicația cu Brașovul se făcea mai mult pe apa Buzăului în sus pe la Cheia, ori pe apa Teleajenului pe la Bratocea sau pe lângă Dâmbovicioara pe la Bran,

pentru că acele trecători erau mai largi, presărate cu mai puține obstacole, înconjurate de munți mai mărunți și mai lesniciose de trecut. Pe valea Prahovei se trecea foarte rar, căci matca acestui râu de la Posada în sus era prea strîmtă și prea întortochiată, pârîurile ce se revărsaŭ din ambele laturi în râu erau prea torențiale, munții erau prea înalți și prăpăstioși și obstacolele ce se puneau în cale prea numeroase, în cât suișurile și coborișurile erau prea dese și într'un nivel prea înălțat, din care cauză primejduirea vieții o întem্পina omul mai în fie-ce minut; mai cu sēmă de la Orății până la Fruntea lui Văsui, călătorul la fie-care pas ce făcea își punea viața în primejdie. Cu toate acestea, părinții călugărași prin răbdare, sîrguință și jertfe multe, reuși să îndulcăscă în multe părți starea cea sălbatică a localității și să facă comunicația mai lesniciosă.

Monastirea pentru a se aprovisiona cu toate câte'î trebuia, pe care și le procura din vale și le strîngea la metohul de la Slobozia Vrăjitoarea, avea nevoie de comunicație cu carul, căci pe cal ce putea aduce? puțin lucru pentru opt-zeci de călugări și peste șese-zeci de argați, o sută patru-zeci de guri ce mâncaŭ din spinarea sa; la Sinaia nu putea măcina nici mălaiul de care aveau nevoie, și despre grâu nici nu era de pomenelă, prin împrejurimi, altă möră afară de cea făcută de călugări pe apa Peleşului nu era, și aceea abia avea două rôte mici, rôte de făcău, de rîjniță; ea dar, avea nevoie de drum de căruță sau de car, or cât de rudimentar, și și'l făcu încetul cu încetul până ce în adevăr putu să introducă carul de la Posada până la bătătura Monastirei. Cei patru-zeci de pușcași și cei două-zeci de scutelnici, se puse cu ardore pe muncă, săpă unde fu nevoie de săpat, umplu unde fu de trebuință, durară garduri de apărare pe unde malul amenința cu căderea, aruncară poduri de bârne de brad lungi și înalte peste torențele lăturalnice, abătură apa pe ici pe colea pe unde

nu se putea trece de cât prin matca sa, și în mai puțin de cinci-șeci de ani de la clădirea Monastirei, Prahova avu un drum pe care putu să trecă atât oștile Turcesci și Rusesci cu tunuri cu tot, cât și cele Austriace, care nu prea erau deprinse cu primejdiile mari.

Mulțumită acestei îmbunătățiri a drumului, rudimentar, dar până una alta îndestulător, călătorii cari erau nevoiți să bătătorască drumul dintre Brașov și Ploesci sau Bucuresci se înmulțiră, transacțiile comerciale începură să se facă pe aci, mărfurile occidentale și bucatele din țară începură să se prefere pe aci de colo până colo, și localitatea încetul cu încetul să devie mai puțin sălbatecă. Acestea durară până în timpul domniei lui Vodă George Bibescu; acest Domn care avea moșii la Breaza, Comarnic și Posada, care ca administrator al Casei Brâncovenesci avea mai mulți munți pe valea Prahovei și căruia îi plăcea foarte mult pozițiunea de la Sinaia, avu interes d'a se ocupa de lesnicioasa comunicație printr'acest loc, și ca s'o facă chemă din străinătate ingineri iscusiți și le ordonă să ridice planul unei șosele națională largă, solidă și artistic lucrată, care să unescă Brașovul cu Bucuresci, prin valea Prahovei.

Inginerii, după ce terminară studiile pe teren, veniră și 'și esprimeră părerea că o șosea cum dorea Măria Sa, numai pe valea Teléjenului se putea face cu cea mai mare înlesnire și fără mari cheltueli, dar o șosea pe valea Prahovei era un lucru aproape imposibil.

— Imposibilul vrău e, strigă Vodă, și șoseua pe valea Prahovei fu începută din două părți de la Predeal în jos și de la Ploesci în sus. Șoseua fu începută cam prin anul 1847, dar evenimentele ce se întâmplară în țară, în cursul anului 1848, o întrerupse mai înainte de a ajunge între Prahova sau la Câmpina.

Ceva mai înainte d'a se pune șoseua în lucrare și imediat ce drumul, grație deselor și neprecurmatelor re-

parașunii și îndreptării ce-î făcea argașii monastirei, starițul Iosef, vădând că călugării s'au înmulțit, că cele două bisericuțe din cetate nu erau în destul de încăpătoare ca să-î coprindă, și că chiar chiliile, cu tot adaosul de case isolate ce se făcu în jurul cetății, nu mai erau de ajuns, începu să adune material de tot felul, pentru clădirea unei biserici mai mari, înconjurată cu chilii mai încăpătoare, și în anul 1843 puse temelia bisericeii și începu clădirea, dar nu putu să o termine, că morțea îl surprinse mai înainte d'a o face de roșu. Urmașului său, părintelui Paisie i se cădu să se bucure de această favoare; el după o mică întrerupere ce avu loc cu ocazia înmormântării răposatului și a luării în primire a administrației sale, reîncepu lucrarea cu îndoită vigoare și osîrdie, și n'o lasă din lucru până ce n'o vădu terminată cu desăvârșire și sfințită. Acest eveniment avu loc în ziua Pogorării Duhului Sfînt, care e hramul aceleii biserici, anul 1846.

Acest sf. locașiu, simplu în adevăr, dar mare și potrivit în proporțiuni, fu pentru această localitate o nouă podobă, mai cu seamă că șoseua ce începuse a se lucra făcea comunicația din ce în ce mai lesnicioasă.

Acea șiosea fu reîncepută abia în anul 1851 după ce se potoliseră lucrurile în Transilvania; ea micșora în veđ de ochi dificultățile naturale ale drumului prin puterea artei omului, dar nu progresa prea repede, pentru că pe de o parte, nenumeratele dificultăți ce se opuneau lucrării sale reclamau cheltueli mari, și țera nu dispunea de mulți bani, și pe de alta pentru că Știrbeiū care iubea Oltenia și mai cu seamă Bistrița unde petrecea mai totă vara, nu da prea mult zor ca să se termine lucru mai curênd. Abia în anul 1865, după ce trecu și marele inundații care rupsesse mai multe poduri, între care și marele poduri după Doftana la Slobozia și Prahova la podu Vadului, se termină cu desăvârșire frumoasa șiosea care și ađi atrage admirațiunea celor ce trec pe dênța.

De îndată ce se termină acea șosea, și mai dinainte chiar după ce se făcu mai lesnicioasă trecerea prin Orășii, o mulțime de chervane Sășesci și Săcuesci începură să transporte de la Brașiov la București tot soiul de mărfuri aduse din Viena, Linț, Brün, Lipsca și alte localități din Europa occidentală, și să se ia la concurență în estenirea transportului cu vaporele companiei Austriace de navigație, care aducea pe Dunăre același fel de mărfuri de la Orșova la Giurgiu. În același timp, pe vremea verii, alte chervane transportau pe la băile din Transilvania: Elöpatacul Zaizonul, Covasna, Tușnadu și Borsecul o mulțime mare de orășeni care mergeau acolo împreună cu întreaga lor casă ca să-și restabilească sănătatea, sau mai bine să petrecă. Toți acești călători excursioniști ajungeau seara la Sinaia, se suiau sus flămânzi și înșețoșai, se puneau la masă, pe care în tot-d'a-una o găsea gata și încărcată cu felurite bucate, și după ce mâncau, se culcau la odihnă bună, și a doua zi se sculau să respire cu nesațiu aerul încărcat cu mireme de brad, să ia o dulcătă bună cu un pahar cu apă rece, limpede și gustosă, să bea o cafea cu lapte cum numai la Sinaia să bea și apoi să plece înainte mulțumiți și îndestulați. Același lucru se petrecea și la înturnare.

Acastă vizită prea numerosă, la care se adăoga alta mai puțin numerosă dar mai îndelungată, a câtor-va familii care petreceau totă vara în chiliile monastirei și pe cheltuiala monastirei, costa mulți bani și consuma proviziile colosale și o muncă covârșitoare. În anul 1860, după cum reese din un raport oficial contimporan, numărul visitorilor trecători s'a ridicat la 6024, în anul 1861 la 7250 și în anul 1862 la peste 8000 oameni plus 2533 vite; pentru întem্পinarea cheltueleur ocasonate de atâta mulțime de lume se prevedea în buget numai 20000 lei vechi pe an, cu toate acestea părinții călugărași pe toate le întem্পina și le suporta

cu mulțumire și fără murmur, căci le plăcea facerea de bine, cu care se deprinsese din copilărie a o practica în această localitate. Cheltuia cu bucurie când erau ei stăpâni pe averea bisericeii tot ce le prisosea, și mai jertfea ceva și din strictul lor necesar, căci erau deprinși cu viața simplă și nepretențioasă; asemeni și când după secularizarea de la 1863 statul și mai pe urmă Onor. Eforie a spitalelor civile care intra prin o anume lege în dreptul statului, cheltuirea cu galantomie tot ce se prevedea pentru îndestularea oșpeților, și când nu se ajungea, mai lua câte un mertic, două și de la cazanul obșteii și pe nimeni nu gonia de la ușa sf. bisericii ne mângăiați. Acesta a fost în tot-d'a-una tradiția sf. Monastirii Sinaia de la creațiunea sa și până ce autoritățile în drept luară alte dispozițiuni.

X

Din pustie, oraș!

Cu cât se îmbunătățea mai mult drumul de comunicație, cu atât numărul călătorilor se înmulțea și al vizitatorilor care cerea ospitalitate de la monastire creștea într'un mod cu totul deosebit; ast-fel merse crescând până ce ajunse odată ca să nu mai încapă în arhondăria monastireii precum și în chiliile călugărilor mulțimea voiajorilor care ceru ospitalitate la ușa monastireii, și părinții, cu totă buna-voință ce aveau, se găsiră în imposibilitate d'a le satisface cererile, și fură siliți de nevoie să provoace nemulțumiri.

Drumeții lipsiți de adăpostire oferiră bani conducătorilor monastireii ca să le dea tot ce le trebuia, dar, cu totă buna-voința ce avea, stărițul banii nu putea primi, că isvodul de fundațiune se opunea, și aminterii nu se mai putea, că cu resursele de care dispunea nu era în stare să

mulțumescă pe toți, că numărul lor era prea mare. În fața acestei stări de lucruri, Eforiile spitalelor civile după atunci, mai întâiu sporiră fondul pentru întreținerea mosafirilor și 'l ridică la o sumă considerabilă, dar după ce vechu că nici prin bani nu se putea remedia neajunsurile, căci lipsa de localuri se făcea din zi în zi mai simțită, se hotărîră a ridica în vale, în o poziție minunată, un hotel încăpător de stil elvețian, în care să se procure călătorilor care vreau să petrecă aci mai mult timp, pe un preț redus, tot ce le trebuia, rămîind monastirea să adăpostescă ca și mai înainte pe drumeții trecători. Această dispozițiune fu autorea marelui Hotel Sinaia, închiriat a d-lui Ungart, prima clădire făcută în această localitate cu caracter mirean. Astă dispozițiune fu pusă în practică în anul 1871. Curînd după aceea, adică în anul 1872, hotelul fu terminat, mobilat și populat, căci cea mai mare parte din pasageri prefera a petrece o noapte jos în apropierea drumului mare, ca a doua zi să plece înainte des de dimineță, de cât a sui cîsta monastirei, care pe atunci era foarte pitorescă dar anevoioasă.

Cu această cercare atît de bine reușită, existența viitoare a orașului Sinaia fu hotărîtă, decretată, creată; peste un an doi, onor. Eforie, convingîndu-se că hotelul era prea neîncăpător și că vizitatorii cresceau și se înmulțeau cu acei ce veniau să petrecă aci mai mult timp, luă hotărîrea d'a construi încă un hotel, și în anul 1884, noul Hotel Sinaia intitulat a d-lui «Hotel Windsor», fu terminat, mobilat și pus la dispoziția vizitatorilor.

În anul 1866 avu loc un eveniment important în viața sf. Monastirii Sinaia, care fu adevăratul autor și cel mai puternic creator al stărei de lucruri de azi. Majestatea Sa Regele, pe atunci Domnitor tîner și de curînd sosit în România, veni aici ca să viziteze Monastirea și localitățile din prejur, cum visitase și alte localități din țară, și

fu atât de mult încântat de frumusețea locului, în cât mai veni încă o dată în anul 1867 ca să-l mai revadă și să facă vânătoare de fiare sălbatice în munții săi. Asemenea și în 1870, după ce se căsătorii în Noembrie 1869, veni împreună cu M. S. Regina și trase în chiliile monastirei. Cu această ocazie onor. Eforie Le oferi pe platoul Molomoțului, unde se fac ađi exercițiile militare, un prânz splendid, la care luară parte mai multe persoane de distincțiune. Din acea pozițiune înălțată, Majestățile Lor vedură și admirară întreaga vale a Prahovei, precum și valea sf. Ane și valea Peșului, și le plăcu atât de mult în cât stătură aci mai multe ăile și se hotărîră ca d'aci încolo să petrecă în toți anii mai tötă vara în chiliile monastirei, la un loc cu părinții călugurași, și să ducă o viață simplă și lipsită de pretențiuni, în mijlocul simplității naturei, până ce 'și va alege și 'și va construi acolo o căsuță modestă în care să ducă câte-va luni pe an o viață patriarhală și lipsită de etichetă. Prima petrecere a MM. LL. în Sinaia în timpul verei avu loc în anul 1871.

Locul fu găsit pe dată; Majestăților Lor le plăcu Piatra Arșă și valea Peșului, și prin un schimb făcut între casa Krețulescu și Eforie care avu loc în 1873 și prin care Eforia priimi în locul Pietrei Arse alți munți de o valoare mult mai mare, această localitate deveni Domeniū privat domnesc și intră în proprietatea M. S. Curênd după aceea se puse temeliile imodestei căsuțe, care mai apoi deveni marele și somptuosul Castel Peș care e podoba cea mai frumoasă, piatra nestimată a acestei localități, paradisul pământesc și mândria națională pe care o mulțime de străini vin din locuri depărtate ca s'o privescă și s'o admire.

Castelul Peș, al cărui plan fu făcut de arhitectul vienez Doderer și a cărei piatră fundamentală fu pusă în ăiua de 10 August 1875 și a cărei lucrare fu întreruptă în cursul anilor 1877-1878, anii răsboiului, fu terminat cu

totul în anul 1883 și inaugurat în mod solemn în ziua de 25 Septembrie același an. Cu acea ocazie, după ce se sfinți apa și se făcu intrarea solemnă în nouă locuință, avu loc o masă de peste 50 persoane, la sfârșitul căreia M. S. cu o voce mișcată rosti următoarele cuvinte :

«Am clădit acest castel ca un semn trainic că dinastia, alasă liber de națiune, este adânc înrădăcinată în astă frumoasă țară și că răsplătim dragostea poporului Nostru cu încrederea nemărginită care avem în viitorul scumpei Nostre Patrie. Implinesc dar o datorie sacră, o vie dorință, ridicând cu vin Românesc în această casă a Nostă, cel ântéiu pahar în onorul și pentru fericirea României. Să trăescă draga Nostă țără!»

Pe când încă se clădea castelul, onor. Eforie făcu să se voteze de Corpurile legiuitoare o lege prin care era autorizată să vîndă locuri pentru vile și case de petrecere și să dăruiască locuri la țeranî, pe care să 'și construiască case de locuit și să 'și stabilescă gospodăria lor, pentru a se înmulți numărul locuitorilor statornicîi în aceste localități, căci mai înainte nu era locuită această vale de nimenî alt fără numai de părinții călugărași și de pușcași și scutelnicii monastirei care se statornicise pe platoul ce domină locul unde se varsă pârîul Isvoru în Prahova.

Prima vilă privată fu acea construită de Pr. Dum. Ghica, chiar lângă drumul sistematic ce conducea la monastire, care se croise în anul 1871 pentru a înlocui vechiul drum ce există și ađi și trece pe sub vila Blaremburg; a doua vilă fu construită de către D-l General I. E. Florescu, frumoasa clădire ce pörtă ađi numele de «*Villa Alina Știrbeiu*», și a treia fu vila care ađi pörtă numele de vila «*Luther*» și care fu construită de Colonel Costiescu. După aceia se făcură și altele multe, ast-fel că pe fie-ce an ele cresceau și în număr și în valoare și în frumusețe; cele mai vechi vile care se făcură după cele d'ântéiu fură: Vila Catargiu, vila Boerescu, vila Costinescu, vila D. Brătianu, vila Keresteni, vila Krețulescu, vila Kesler și vila Dobre Nicolaă.

În anul 1878 Onor. Eforie pentru ca să satisfacă mulțimea cererilor vizitatorilor mai începu construirea unui al treilea hotel, a celui mai mare și mai somptuos din toate, a Hotelului Caraiman, chiar în fața parcului ce croise imediat după terminarea primului hotel; în același timp începu și construirea Băilor Hidroterapeutice, și prin îndemn și prin exemple dădu inițiativei private un îndbold atât de eficace, în cât în câțiva ani Sinaia, locul pustiu și sălbatic, deveni minunăția ce avem înaintea ochilor.

O altă îmbunătățire veni să dea Sinaiei o nouă dezvoltare; în anul 1875 se votă concesiunea Crawley, care avea menire d'a uni linia ferată Ploesci cu Brașovul prin Predeal pe valea Prahovei; și de astă dată valea Teleajenului se luptă mult cu valea Prahovei, dar în cele din urmă, grație Sinaiei, acesta din urmă triumfă. În anul 1876 această linie ferată fu pusă în lucrare, în anul 1877—1878, adică în timpul resbelului, ea fu întreruptă, în anul 1879 după terminarea resbelului și retragerii lui Crawley, fu reîncepută de către antreprenorul Guilloux și în anul 1881 fu terminată și pusă în circulație. Această nouă îmbunătățire dădu un nou avânt Sinaiei; vizitatorii cari veniaū aci ca să petreacă cât-va timp și să respire aer curat, se înmulțiră într'un mod considerabil; trenurile de plăcere cari aduc călătorii ce vin dimineața și se reîntörnă seara, fu înființate și înmulțite, vilele și casele mai simple se înmulțiră într'un mod considerabil, și sălbatica Sinaia fu transformată într'o stațiune de vară, în care omenii cu sănătatea sdruncinată caută însănătoșirea numai prin respirarea unui aer curat.

Ca consecință a acestei dezvoltări, veni o nouă îmbunătățire; Sinaia care făcea parte dintre comunele rurale și forma o singură comună cu cătunele Predeal, Azuga, Bușteni, Poiana Țapului, Gura Pădurei și Isvor, prin decretul publicat în ziua de 9 Mai anul 1880, fu declarată comună urbană,

și la anul 1886 fu despărțită de Predeal, Azuga, Bușteni și Poiana Țapului, și formă o comună separată împreună cu Gura Pădurei și Isvoru, și rămase ca comună urbană, iar Predealul și cu cele-lalte redeveniră comune rurale.

Desvoltarea Sinaiei fu utilă nu numai ei, ci și localităților din prejur, Valea Prahovei, prin desvoltarea căilor de comunicație provocată de ea, deveni un centru industrial important, o mulțime de industrii bănoase ca aceia a varului alb și negru, a cimentului, lemnului, cueler, postavului, sticlei, hârtiei, fasonarea pietrei și fabricarea brânzeturilor celor mai renumite, se instalară în tot lungul văii Prahovei în diferite puncte, utilizară focul și apa cu motorii, și merse progresând din desvoltare în desvoltare până la desăvârșire.

Tote aceste îmbunătățiri dobândite prin scurgerea timpului, se datoresc numai existenței sf. Monastirii Sinaia, marelui influenței de care s'a bucurat spătarul Michail Cantacuzino și urmașii săi, precum și bine-cuvântării D-șeesci venită peste aceste locuri prin rugăciunea Sfintei Prea Curatei și de D-șeu Născătoare Mariea, Maica neprihănită a Domnului Dumneșeu și mântuitorului nostru Isus Christos, a cărei Adormire e serbarea patronală a acestui sf. locaș, a cărei a două sută aniversare de la sfințirea sa o serbăm azi 15 August anul 1895.

Dea cerul ca rugăciunile prea puternice și neobositei patrône a acestui locaș, să'î dea lui și împrejurimilor sale, totă prosperitatea, totă desvoltarea și totă propășirea putinciosă, pentru ca în scurt timp pustia spătarului Michail Cantacuzino, să se transforme într'un adevărat *Raiu pământesc*.

Sinaia, 1895, August 15.

A N E X E

Inscripțiunea crucei înfiptă în locul unde a fost biserica Sf. Nicolae după Molomoț.

«Pentru vecnică pomenire s'a înălțat acum această S-tă cruce în locul S-tei și Dumnezeescei Biserici cu hramul S-tu Nicolae, ce s'a ruinat în răsărița anului 1788. Iar la anul 1858 Sept. 1 Lună, s'a sântit această cruce, și ca să nu rămăe în viitor ne cunoscut acest locaș, s'a înălțat aici acest sânt monument, de smeritul Victor Mimonahu din Monastirea Sinaia».

Actul de fundațiune pus în temelia Castelului Peleş.

CAROL I

Prin grația lui Dumnezeu și prin voința națională, Domn al Românilor

La toți de față și viitori sănătate ;

Astăzi, Duminecă, la 10 August, 1875, **Noi, Carol de Hohenzollern, Domn al Românilor**, în al trei-deci și șaselea an al născerii Năstre, dimpreună cu **Elisabetha Dămna**, scumpa năstră soție, și cu ajutorul Celui a Tot-Puternic, am pus temelia *Castelului Peleş*, pe moșia Năstră *Piatra Arsă*, în vecinătatea sfintei monastiri Sinaia, zidită la anul 1695, de către Spătarul Michail Cantacuzino.

Clădirea acestui Castel s'a început în anul al decilea al Domniei Năstre, fiind președinte al Consiliului de miniștri, d. Lascar Catargi, președinte al Senatului, I. P. S. S. Mitropolitul Primat Calinic Miclescu, și președinte al Adunării Deputaților Principele Dumitru Ghica ; iar Stariț al Sf. Monastiri Sinaia S. S. Archimandritul Onofrei. În acelaș an s'a început și construcțiunea drumului de fer, care va lega orașul Ploești cu Brașovul, prin valea Prahovei.

Drept care am subscris această, spre a năstră pomenire în vécurile viitoare.

Actul comemorativ al inaugurării Castelului Peleşul.

Eă, Carol I, Domn și Rege
Cu Elisebeta Regina,

După o silință neobosită de doi ani, în luptă cu un tărâm ne
statornic, străbătut de izvóre, izbutit-am a pune la pólele Bucegiului
temelia acestei clădirii, în anul mântuirii 1875, iar al Domniei Nóstre
al X-lea.

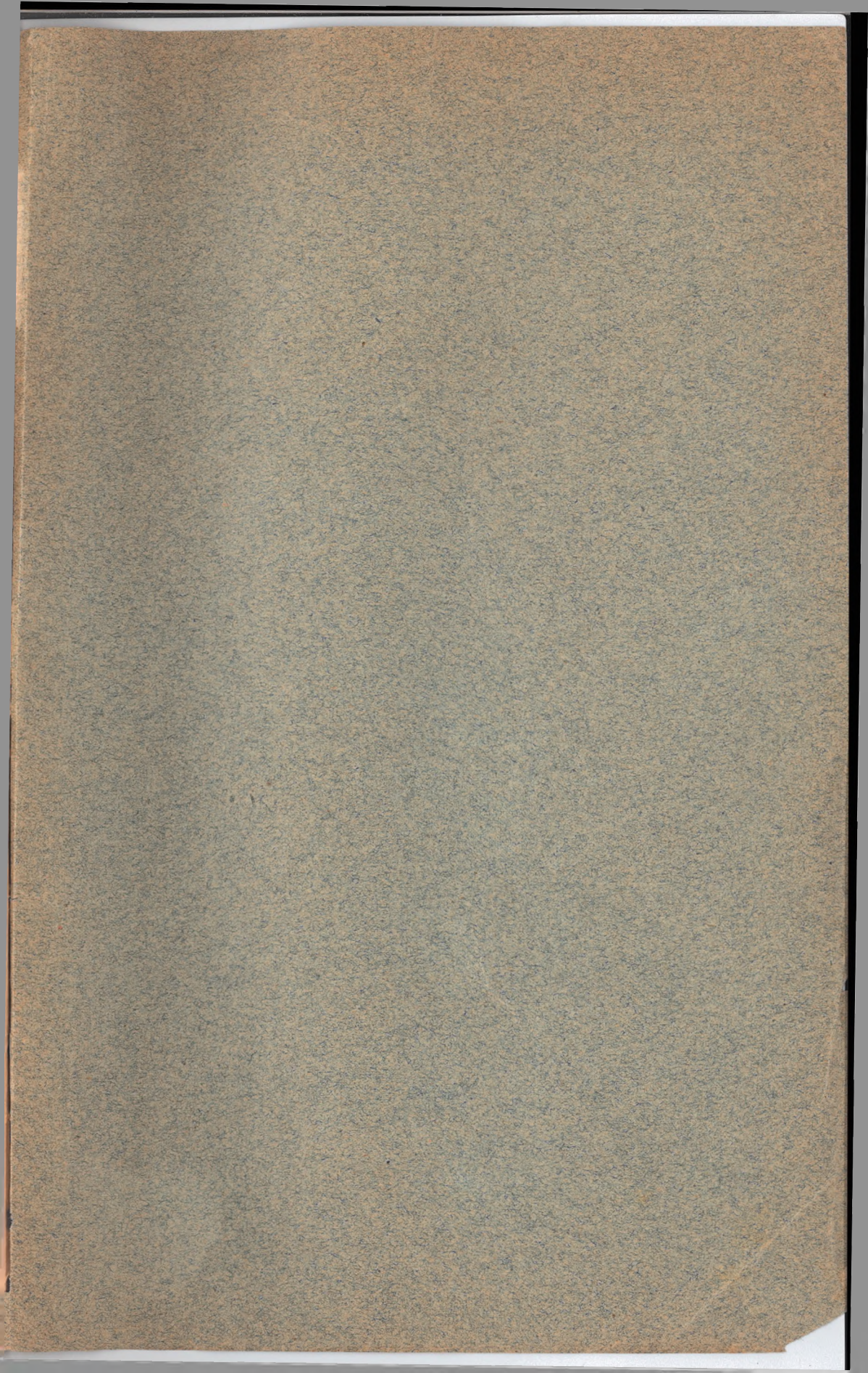
Zidirea s'a oprit pe timpul războiului pentru neatárnarea României,
Intrat-am în această casă a Nóstră în anul mântuirii 1883, iar al
Domniei Năstre Al XVII-lea; datu 'i-am nume: *Castelul Peleşului*.

TABLA DE MATERIE

	Pag.
Cap. I. Epoca anterioră zidirei Sf Monastiri	5
» II. Epoca marelui spătar Mihail Cantacuzino	9
» III. Clădirea Sf. Monastiri	12
» IV. Organizarea Monastirei Sinaia	17
» V. Inzestrarea Sf. Monastiri Sinaia	22
» VI. Stariții Sf. Monastiri Sinaia	26
» VII. Monastirea Sinaia în timpul invaziunilor 1695—1853.	34
» VIII. Monastirea Sinaia în timpul băjenielor	43
» IX. Sinaia transformată în stațiune de vară	52
» X. Din pustie, oraș	57

NB. Acel stareț care a înlocuit inscripțiile cele vechi ale Monastirei n'a fost *Dionisie grecul* cum din greșeală s'a dis la începutul acestei scrieri, ci *grecul Damaschin*.

BUCURESCI. — 23, Strada Dórnei, 23. — BUCURESCI